

FARKAS ANDRÁS

Zsuzsa és a bírák

Színmű három felvonásban

FARKAS ANDRÁS EDDIG MEGJELENT MUNKÁI:

Útrakészen

- versek - 1943.

Ez is színház

- Szatíra - 1988.

A lényeg, avagy az Isten kabalája

- Drámai költemény - 1988.

A téma megkísértése, avagy az Isten drámája

1988.

Oratórium a pokoljárásról

- Versek - 1990.

Hajnalban, félve, este

- Poéma - 1990.

Töredékek

- Versek - 1991.

A lágerszázad énekei

- Versek - 1991.

Mozaikjátékok

1992.

Isten bohóca

1993.

Mózes

1993.

Apokalipszis

1993.

A misztérium

1993.

A szerző kiadása

Minden jog fenntartva

ISBN 963 450 555-4

Nyomatott a Radó Nyomdában, 3300 Eger, Balassa u. 30.

tel/fax: 36/314-084 ct.: Radó István. 1994.

Farkas András:

Zsuzsa és a bírák

Színmű három felvonásban

Személyek:

Helciás, a sah barátja és tisztviselője

Zsuzsa, Helciás felesége

Anna, Zsuzsa anyja, egyébként szegény asszony

Péter, cipész, Anna férje

Eszter, Zsuzsa húga,

József, Zsuzsa öccse,

1. bíró

2. bíró Nevük ne legyen, hogy mindenki magára ismerjen bennük.

Dániel, a próféta

Judit, Zsuzsa szolganője,

Jónás, Helciás főinasa,

János, inas Helciás házában

Az esküdtbírók elnöke és tagjai, népét védő, a tárgyalóterem őrei, fogházőrök, vénasszonyok stb., akik

mintázzák az élet vásári ízét ebben a játékban is.

Történik háromezer évvel ezelőtt, amikor szegények, gazdagok, becsületes és jellemtelen emberek éltek egymás mellett.

A történet színhelye a perzsa birodalom fővárosa, a sah gazdag tisztviselőjének magánvillája, városszéli kisember viskója, ahol egyformán emberek élnek egymás kínzására és örömére, rendeltetésük szerint. A bíróság, ahol a rágalom olyan sokszor győzedelmeskedett az igazság nevében, de most az egyszer, talán történetünk kedvéért, vagy az emberek bámulatára csődöt mondott.

I. felvonás

Elsô kép

Babylon előkelő negyedében,
Helciás házának elfogadószobája,
ízléssel, gazdagon berendezett lakás,
inkább terem, amelyből nagy ajtó
nyílik a függőkertre – a falnál
pohárszékek, a falakon drágamívű
fegyverek és képek, szőnyegek,
amelyek tobzódó jeleneteket
ábrázolnak – középen házi oltár
János: (Törölget, tesz-vesz, a
középen terpeszkedő nagy asztalnál
a székeket rendezi. A kerti ajtóhoz
megy, kibámul a kert fái közé,
visszajön:)
A gazdagok elképzelik, valóráváltják
álmukat –
De a szegény kutya ugat,
Fáradt estétől reggelig
Nyugtatja petyhüdt izmait,
Hogy reggel már erős legyen,
Gürcöl naponkint szüntelen,
És néha jól is lakhatik –
Ki mondja meg, miért vagyok (a
főinas bejön)
Szegény vagy mért van az eszem?
Van törvény, hogy csak gazdagok
Többzódhatnak törvényesen?
Ha földi törvény szabja ezt,
Talán lehet segíteni,
De ha a sujtás isteni,
Hiába lázad, rajtaveszt
A sárból gyúrt emberfia –
Jónás: (közelmegy hozzá) No-lám,
barátom, a hiba
Csak benned van – A gazdagok
Azért kaptak nagyobb vagyont
Az Istentől, hogy gazdagon
Használják, terhük is nagyobb.
Övék az államgépezet
Minden nyugéval – Az vezet,
Akit tudása-jelleme
Ráállít –
János: Gondom nincs velem! –
Jónás: Ezért ne lázongj! – Nem
tudod,

Mi jó, mi rossz – **János:** Úgy
képzelem,
Hogy gazdám gazdag kertjei
Nem tudják őt segíteni,
Hogy ő jó és még jobb legyen,
Lehet, hogy a szívem nagyít,
Vagy éppen sántán lát szemem,
De nem bírom barátait –
Jónás: Szükséges rossz a sok barát –
János: Éjjel-nappal isszák borát,
Lopják a szorgos jó napot,
Kacagnak hitvány élceken,
Ha egyik jön, másik megyen –
Jónás: Ne firtasd, mit miért teszünk!
Nekünk csak annyi érdemünk,
Hogy mindez megtörténhetik –
János: Mi vágyódunk fillérékig,
Nekik meg számolatlanul
Mázsás arany markukba hull –
Jónás: A rendelés nem emberi,
Hogy egyiket így rendelni,
A másiknál meg más szabályt
Használ –
János: Boldogtalan vagyok –
Jónás: Gondolj csak arra, hogy
dobál
Egy messzi kéz a csillagok
Nagy rendszerében száz-felé
Szülő-haló világokat –
Ott mindenki csak szót fogad –
János: (befejezi a munkát, meghajol
a főinas felé)
Megengedi, már távozom –
Jónás: Ha már rend van, meg-
engedem,
De arra kérem száz okon,
Hitében éljen s úgy tegyen,
Hogy csendben folyjék élete –
János: Régen leszámoltam velem,
Csak itt azért beszéltem –
Jónás: (közbevág) Ó,
Az éhség csak lassan múló,
Ha többet lát, többet remél,
A vágyunk habzsoló-kevély;

Van pince, földszint, emelet,
Égbolt mindenki nem lehet –
János: Megyek – egyet még kér-
dezek, (mutogat a fejére, hogy azért
ő gondolkozik) Ha válaszolni kedve
van –

Jónás: Munkára használd a kezed
S ne gondolkozz vele! No mondd!

János: Csodálkozom az asszonyon –
Szegény lány volt és gazdagon
Ment férjhez – biztos, nem szeret,
Mint asszony – mondják, sír sokat,
De Helciásnak szót fogad –

Jónás: Mi van ebben rendkívüli?

János: Lehet azt elfelejteni.

Hogy nő és ilyen fiatal?

Úgy értem, itt lesz majd a baj

Előbb-utóbb –

Jónás: Éhes, szegény

Koldus ábrándozik ilyen

Maflán – Ne is vitázz, no, menj!!

János: (elhárító mozdulatot tesz)

Megyek s kérdésem jön velem –
(meghajol és keserű mosollyal száján
elmegy)

Jónás: (gyorsan végigvizsgálja a
takarítást és az edényeket)

Jó szolga és jól végzi el

Munkáját, de szemeivel

Még mást is lát, mint kellene –

Mondd, Isten, mit tegyünk vele?

(töpreng)

Helciás: (jobbról a hálósobája felől
bejön. Középkorú férfi, a tekintély
érezhető a megjelenésén, a terem
főhelyén lévő áldozati oltárhoz
megyen)

Jónás: (mélyen meghajol H. felé)

Szolgálatodra itt vagyok –

Helciás: Sürgős jelentenivalód?

Jónás: Nem történt semmi, sem-
misem –

Helciás: Hitvány szolga, alig hiszem,
Hiszen a tenger nép között

Nem ismersz meg sok bűnözőt,

Aki bárkit megrontana,

Mikor leszáll az éjszaka –

Jónás: A cselédség már talpon áll –

Helciás: Nem csörrent villa és kanál
A surranó tolvaj kezén? –

Jónás: Nálunk nincs tolvaj, csak
szegény –

Helciás: Szegény – minálunk?

Jónás: Ó, uram,

A lelkiekre gondolom,

Nálad csak a lelki javak

A döntőek –

Helciás: Számítanak – Hol késik, hol
jár asszonyom?

Jónás: A lány mondta, öltözködik –

Helciás: Igaz hitem szabályait

Nem tiszteli! – Tudhatja jól,

A hajnali ima alól

Nincs felmentés és kéretem,

Hogy áldozatra itt legyen –

Jónás: Azonnal érte üzenek (elsiet)

Helciás: Ki látott ilyen népeket? –
A szépségéért megveszem,

Reáteszem igaz kezem,

Építem házam díszéül,

Minden kincsem ráaggatom,

Ami a földön rang, vagyon,

Hatalmam is föléterül,

Mint szent, hímzett védőpalást,

Az Úr előtt meg megaláz – (bosz-

szankodva fel-alá jár)

Jónás: (szorgosan bejön) Uram,

híven jelenthetem,

Házad szemérmes asszonya

Azonnal itt lesz –

Helciás: Úgy legyen! –

Írásainknak igaza

Van abban is, mikor a nő

Fel nem számolt hibáiból

Egyetlen példát hoz elő –

Jónás: Ez az egy példa hol s mi volt?

Helciás: Hol is olvastam, nem
tudom.

Csak annyi tény, hogy nô miatt
Sokszor vétettem dolgomat –
Jónás: (az asztralra előkészíti az
illatáldozathoz szükséges dolgokat)
Helciás: A tömjénből többet tegyen!
Jónás: (a tálcára több tömjént tesz)
Helciás: (felfogja a füstölôt) Miért
piszkos ez az edény?
Jónás: Nem piszkos, csak a tetején,
A cifraságon ott maradt
Egy cseppnyi folt az áldozat
Füstjéből –
Helciás: Ilyen szennyesen
Áldozzak én az Úr előtt? –
Jónás: Ne szidd az ékes füstölôt!
Például lelkünket hozom:
Urammal is megeshetett,
Hogy egy régebbi áldozat
Áhitata lelkén maradt,
Mint apró füstnyom vagy szerény
Fohász a lelke tetején –
Így van ez az anyaggal is –
Helciás: Gondolkodásod vak, hamis
–
Rólam nem tudhatod soha,
Hogy ami bennem végbemeget,
Mikor unalom vagy csoda –
Jónás: Igaz írásaink szerint
Az Úr megszabja útjaink,
Sokszor a nagy gyülekezet
Vagy a túlzásos formáság
Üres imádsághoz vezet,
Ahol a föld rút panasztát
Kínálja ért kalász helyett –
Cserébe inkább a magány
Szüli érett rejtjelmeit,
S az mind az édig felsegít –
Helciás: Meglátszik, minden balga
ész
Így jár, mint te, ha oly merész,
Hogy bárdolatlan fővel is
Írást olvas – Nem érti meg,
Ha írták – nem mindenkinek –

Jónás: (az edényeket az oltárhoz
viszi és a szolga helyén megáll)
Zsuzsa: (az áldozathoz illő ünnepi
ruhában belép, férjéhez siet, üdvözli
őt)
Kérem, bocsássa meg nekem,
Hogy késtem –
Helciás: Megbocsáthatok –
Zsuzsa: (szelíden) Sorolhatnék fel
száz okot,
Hogyan, miért nem érkezem
Reggel az áldozathoz –
Helciás: (elfogadja Zsuzsa do-
rombolását) – Én
Megerterm mindig, asszonyom –
Hibát nem látok szép szíven –
Zsuzsa: (igazítgatja ruháját) Uram,
megint az álmaim,
Rosszat, veszélyt jelentenek –
Helciás: Az ifjú lélek kínjain
Segíthetek, ma éjszaka
Itthon vagyok, itthon leszek –
(zsírosan mosolyog hozzá)
Zsuzsa: Talán ez is lehet oka –
Helciás: (lekezelően magához húzza
asszonyát)
Megrebbenô, kicsi-bogár. Azért
nyûgös az életed,
Mert mindig új várásra vár
Tobzódó éjszakák helyett –
(az oltárhoz lép és a parázsra szórja
a tömjént,
majd az italt áldozza fel Jehova
oltárán)
Álljunk bármelyik szegletén
A földnek, téged, Istenünk,
A végsô tisztelet miatt
Naponta újult áldozat
Formáján kell megértenünk –
Lelkünk vágyódik a szegény
Koldus alázatán s keres
Nálad erôt ezerszeres
Vígasszal – Add, hogy napjaim
Nyugodt békében teljenek,

Ne árnyékolja szívemet,
Sorvasztó testi-lelki kín,
Mert míg előtted küszködöm,
Hatalmadról beszél erôm –
(mélyen meghajol az elképzelt Isten
előtt és maga mellé húzza Zsuzsát is)
És bár felettébb nem szokás,
Most új imát mond Helciás:
Házannak ékes asszonya
Sokat szenved sok éjszaka,
Féltô szemem félôn vigyáz,
Hogy házamat ne érje gyász,
Se szégyen asszonyom miatt.
Tiéd, uram, az áldozat! – (nagy-
mennyiségû drága olajat locsol az
oltáron égô tűzre – az illat szétárad
és megbûvöli Zsuzsát)
Zsuzsa: Uram, te ennyire szeretsz?
Miért nem mondtad hamarabb?
Helciás: (lehangoltan)
A lélek áldozata ez.
Önzô volt és önzô marad,
Mint minden nagy vígasztalás –
Zsuzsa: Nagyon szeretlek, Helciás! –
(férje mellé megy és szeretné
megmutatni hálás szeretetét, de az
kissé nagyképûen visszautasítja,
illetve elhárítja magától Zsuzsát)
Helciás: Mikor az Úrnak áldozunk,
Maradjunk fennkölt emberek –
Zsuzsa: Asszony mondhatja, hogy
szeret,
Titkolni nem maradt okunk –
Helciás: Lélekben lángol az öröm –
Zsuzsa: De hogyha izzik bôrömön,
A számon és a szememen,
Hová rejtsem, hová tegyem?
Helciás: (újabb olajat önt a tűzre és
annak sercegését megbûvölve
figyeli)
Lelkemben béke jár körül
S hiszem, az Úr velem örül –
Zsuzsa: Én is örülhetek veled?

Helciás: Ha sorsod így könnyebb
lehet –
Zsuzsa: (az oltárhoz merészkedik és
ô is tesz az áldozati tűzre olajat)
Olaj elégô illatán
Tekintsen rám az Úr szeme,
És tartsa távol a magányt
Csodákat szülô szelleme –
Helciás: (félíg leplezett meg-
botránkozással nézi Zsuzsát)
Apáink szent törvényeit
Meggzegni nagy szentségtörés –
Zsuzsa: Áldoztam, ennyi az egész –
Helciás: Az ilyen áldozat segít?
Zsuzsa: Az Úr teremtett engem is,
S ha kedvemért is végbevisz
Egy életet, könnyen lehet,
Meg fog hallgatni engemet –
Helciás: (a főinasnak szól)
Jónás: (meghajol az oltár és az
uraság felé) Az Úr adasson új erôt
Tartsátok meg törvényeit! –
Helciás: (szertartásszerűen) Itt
Helciás kezeskedik,
Hogy törvényünket tisztelik
A szolgálak és nôk – jómagam
Szent könyveinket forgatom,
S hitem biztos, határtalan –
Jónás: (eloltja az oltár lángját, míg
Helciás és Zsuzsa előre jönnek)
Helciás: Ma délelött az udvari
Könyvtárban kell megtartani
Az évi szemlét –
Zsuzsa: Ott leszel?
Helciás: Pár éve már az a szokás,
Hogy mindig ott van Helciás.
Zsuzsa: Ebédre sem jöhetsz haza?
Helciás: Sajnos, nem. A barátaim
Jönnek hozzánk ma délelött –
Zsuzsa: Igen – milyen barátaink?
Helciás: A két bíró – jószívűek,
Okos és művelt emberek,
Örömmel várom jöttüket –
Az ilyen emberek között

Nem unhatom sosem magam –
Mít tartasz róluk?
Zsuzsa: Azt hiszem,
Számomra rég közömbösek –
Tekintetük éles, hamis,
A szájuk szüntelen pereg –
Nem hinném, hogy jó emberek –
Helciás: (főlényesen) Nem értesz
ehhez! – Férfiak,
Néha hiúságuk miatt
Tüllőnek célon és bakot
Találnak, attól még lehet
Értékük –
Zsuzsa: Csak asszony vagyok,
Csak sejtem azt a szellemet,
Amit ti oly jól értetek –
János: (bejön, jelenti a két bírót) A
ház úrnőjét és urát
A két bíró tisztelteti
És kérdezi – (szavába vágna és
meghajolva elmegy)
Helciás: Csak jöjjenek! (elébük megy
a nyitott ajtóhoz)
Csak jöjjenek! Barátaim,
E pillanatban asszonyom
És én beszéltünk rólatok,
Szívem mélyéig meghatott,
Ahogy Zsuzsa beszélt –
1. bíró: Igen?
2. bíró: Köszöntjük, drága asszo-
nyom –
Örülök, hogy értékeli
Szerény fejünket –
1. bíró: Köszönöm,
Hogy férje vén barátait
Becsüli és az is öröm,
Hogy láthatjuk –
2. bíró: No, udvarol? (felnevet saját
kérdésén)
Helciás: (pajtáskodón) Öreg legény,
udvarias –
1. bíró: Ki tudja, mi és hogy igaz,
S mért száll a szó a szív alól?
Zsuzsa: Karomra tettem bókjaik,

Mint egyszer nyílt virágokat,
Viszem őket s elültetem
A kertbe –
1. bíró: És ha majd fakad
Két nagy tövis közt bimbaja,
Az első hír miénk legyen –
Zsuzsa: (meghajol és huncutul
nevet) Az első hír titok, soha
Nem mondom el, nem senkinek –
De vár a fürdő és megyek –
Helciás: Zsuzsanna szebb, mint
valaha,
Nyíló virág és szellemes –
Zsuzsa: Búcsúzom párom! (búcsúzva
nyújtja a kezét:)
Helciás: Asszonyom!
Zsuzsa: (visszacsókolja) Uram! Ne
késsen! Estelig
Hosszú a nap s lassan telik –
Helciás: Ha jöhetek, rögtön jövök –
Zsuzsa: Vágyam nem pusztul és
örök – (elmegy a kerti kijárat felé)
1. bíró: Én irigyellek, Helciás!
2. bíró: Igen – a szép asszony miatt
–
Helciás: Irigylik ezt a férfiak,
De nem nyugodt foglalkozás
Férjnek lenni, mikor a nő
Minden percen más gondolat,
Más vágy nyomán repül-szalad –
Kérlek, foglaljatok helyet!
(leülnek)
2. bíró: Hogy értsem ezt?
Helciás: Figyelgetem
Zsuzsát – mindennap más – ma még
Bánat ül a két nagy szemén,
Holnap lázongó szerelem,
Aminek csak egyik felét
Alig tudom megérteni,
De azért ő erőlteti,
Hogy így meg így meg így legyen –
Ilyenkor érzem testemen
Az évek rút ólomsúlyát,
Ami nem enged már tovább,

Nem enged futni-szállani
És csak nézem féltékenyen,
Hová vihetnek vágyai –
1. bíró: Csodálatos – s ez szerelem –
Helciás: Részemről szerelem – igen,
De hogy mit érez, nem tudom,
Nektek nyugodtan mondhatom,
Hiszen a higgadt jóbarát
Megért mindent –
2. bíró: És érdekel,
Habár én agglegény vagyok
S nem tartok ilyen szép rabot –
Helciás: Zsuzsa sokszor van
egymaga,
Főképpen – főképp – éjszaka –
Ha reggel hívom, könnyesen
Néz rám, két bánatos szemét
Részvétellel, szégyennel lesem –
Tudom, a homloka megett
Nem hord tüzes emlékeket
S ki tudja, min töri fejét –
2. bíró: Ez már a sors – titkos – setét
–
1. bíró: Mi tudjuk ezt – örök
szabály:
Rossz gondolat rossz szót talál,
Rossz szóból aljas tett terem,
S az aljasság már végtelen,
Ha törvény nincsen ellene –
2. bíró: Mi is alig bírunk vele,
Pedig ítélünk-büntetünk,
Célunk, hogy minden emberen
Nemes erőszakot vegyünk,
Hogy önként jó ember legyen –
Helciás: Minden nap van alkalmatok
A bűnös lelkiismeret
Csatáját látni – és az ok
A bűnre testünkön belül,
Vagy a külső világban is lehet?
1. bíró: Az ártó szándék bent hevíl
És a külső körülmények szele
Még cimborálhat is vele –
2. bíró: Derék példával festeném –
A hónap első éjjelén
Egy ifjú félig részegen

Baktat haza – egy ház előtt
Megáll, mert egyik ablakon
Beszéd zavarja meg – megáll,
Figyel és hallja, hogy a nőt
Titkos szerelme kérleli –
Az ostrom egyszerű nagyon,
Fejéből messze száll a szesz,
S magától kérdi, hogy mi lesz?
Kérdését futni engedí,
De mert a válasz kell neki,
A fal kockái szegletén
Az ablakhoz kapaszkodik,
Fejét bedugja annyira,
Hogy mindent kell már látnia,
Agyában futkos kőkemény,
Vad gondolat – az asszonyig
Merészkedik – a szerető
Támad, éles tört híz elő,
S amíg nem tart egy szusszanás,
Szúr, szúr és tőre nem hibáz –
2. bíró: Mondd meg nekünk, ki a
hibás?
A részeg ifjú? Gyilkosa?
Az asszony?
Helciás: (iszik)
Az asszony nem – soha –
1. bíró: Végső fokon ő volt oka,
Hogy mindez megtörténhetett –
Helciás: Tanulságunk: a férjeket
Ne rendeljék el messzire
Az asszony mellől, vagy vigye
Magával, mint édes tehert
Az útra – féltett hitvesét –
2. bíró: Az ifjú vérben ott hever,
Asszony sikolt, a félelem
Jajával árulója lesz
A tettnek – féltett férfiát
Elszökni hagyja, majd kiált,
Hogy az ifjú az ablakon
Bemászott hozzá –
Helciás: Istenes
Mesékben gyors vagy és eszes,
De ez sántít –
1. bíró: Ugyan, ne mondd,
Az ügyet én is ismerem –

2. bíró: Megsértődöm és elmegyek –
Helciás: Inkább igyunk! (a szolgálóhoz) Két üveget
Kotorj elő –
1. bíró: Ez már beszéd! –
A bor csiklandja az eszét
Minden bírónak –
2. bíró: Érted-e,
Milyen keserves helyzetben
Döntött igaz ítéletem? –
Helciás: Hogyan ítéltél?
2. bíró: Helyesen –
Helciás: Ezt rólad feltétlen hiszem,
De néhány kisebb részleted
Még érdekelne –
2. bíró: A fiút
Nem tudtam feltámasztani,
Hagytam halottnak –
Helciás: Igazi,
Elmés ítélet – mesteri –
2. bíró: Az asszony, kár is mondanom,
Nagyon szép állat, fiatal,
Az esküvője volt tavaly,
A férje külső Szírián
Az állam pénzén éldegél –
Sokat sírt a szörnyű hibán –
Szemérmesebb mindenkinél,
De arra nem gondolt sosem,
Hogy így fizet keservesen
Egy éjszakáért – nemcsak ő,
Hozzá hasonló tízezer
Élvez titkon lopott fűszert,
S a végén azzal áll elő,
Hogy asszony és törvény szerint
Minden vágyat jónak tekint
És ellenállni nem akar –
Hogy játssza más a jót s fukart,
Ő újra ezt teszi megint –
Helciás: Hogyan szólt nagy ítéleted?
2. bíró: Itt hozhatok ítéletet?
Sajnálkoztam a dolgokon,
Nem kellett bizonyítanom,
Hogy hűtlen volt-e s mondta is,
Hogy a férfi éppen rokon –

Gyilkosságban nem vétkezett,
Kaptam tőle ígéretet
S ilyenkor mit, mit nem tehet
A bíró, hogyha férfi még –
1. bíró: Megkóstolja a nő ízét –
(nevetnek)
Helciás: A gyilkos férfi mit kapott?
2. bíró: Távollétében férfias
Vadsággal hosszú éveket
Varrtam nyakába –
1. bíró: Nem lehet,
Hiszen a bátyja
Hóhér – nem?
2. bíró: Tudtam, épp ezért
Nem tudtam felderíteni
Szökését s gyorsan-hűlt helyét –
1. bíró: Azt mondják, hogy mesélgeti
Tettét a sahnak s az nevet –
2. bíró: Lehet, urak, ez mind lehet,
De nem hoztam ítéletet,
Mert a szorgalmas nyomozók
Meg sem találták a pasast,
Én meg külön nem nyomozok –
1. bíró: Derék dolog, ez szent igaz –
Helciás: Hol itt a törvény és a jog? –
2. bíró: Hol? Ott, hogy a részeg
halott –
Igen – gyakran a részletek
Döntik el az egész helyett,
Kinek miért van igaza? –
1. bíró: Eszünk szünete oly laza,
Hogy többször mást nem adhatunk,
Csak azt, amit lát látszatunk –
Helciás: (feláll) Nekem mennem kell
udvari
Szolgálatomra – titeket
Itthagylak könyveim között –
2. bíró: Tiszteljük a vendégjogot
S ha mindened ránk is hagyod,
Azért vagyunk barátaid,
Hogy tudjuk, mért s mi kötelez –
Helciás: Iderakták a könyveket, (a kikészített könyvcsomóra mutat)
Amiket tegnap kértetek,
De ha még több is kellene,

A kulcsot adja asszonyom,
Ládamba nyúljatok bele –
2. bíró: Köszönöm, hogy használhatom
Nagy kincseid –
Helciás: (elbúcsúzik tőlük) Akkor megyek –
Találkozom még veletek?
1. bíró: Délig feltétlen itt leszünk –
2. bíró: Ha bírja gyomrunk és eszünk –
Helciás: Még nem tudom, ha jöhetek,
Jövök – addig dolgozzatok!
1. bíró: Javunkra töltjük a napot!
(kölcsonös üdvözlés után H. elmegy)
2. bíró: (szótlán meghajol H. felé)
Ha Helciás félig nyitott
Szólásait egyéerakom,
Lassankint nem marad titok,
Hogy az asszonyt az unalom
Kínozza, férje meg kevés (kezével
színezi mondanivalójának kétszínűségét)
Időt szentel neki –
1. bíró: (hümmög a megjegyzéshez)
– Igen –
A házasság nagyon nehéz
Azoknak is, akik a vér
Bőségét mindig élvezik,
De aki még ehhez sem ért,
Azt percekig szerethetik,
Hogy aztán unják éveketig –
2. bíró: (kellemetlenül a könyvek közé túr) Ha egy szépasszony könnyesen
Ébred s gyakran panaszkodik,
Hogy ilyen-olyan álma van,
Azt én tragikusnak veszem
És ott a férj haszontalan –
1. bíró: Honnan tudod?
2. bíró: Egy agglegény
Azért él egyedül, hogy ezt
A kis vaját mások fején

Meglássa s nyomban megereszt
Egy kérést és segédkezik,
Ha kell, csak röpké percekig,
S ha úgy lehet, hát – éveketig –
Nálád talán másképp lehet? –
1. bíró: Nem tenném rá a lelkemet,
(a könyvek közé túr, de egy könyvet sem vesz a kezébe)
Hogy bárhol elszalasztanám
A felkínált alkalmakat,
Csak nagy falat ritkán akad –
Úgy értem –
2. bíró: (közbevág) Értem, értem én!
(mesterkélten ásít)
De mindig éltet a remény,
Hogy egyszer jön az igazi,
Aki mindazt teszi, hiszi,
Amiért élni érdemes –
1. bíró: Akkorra biztos vége lesz
Az életünknek, vágy marad
A legtisztább, legszebb öröm,
Hiszen még érzem a nyarat
A szívemen, a bőrömon,
De fényét árnyék rejti el:
A gondolat, hogy menni kell –
2. bíró: Ne gondolj a halálra most
1. bíró: Igaz, úgylis alattomos,
Nem akkor jön, ha kéreted –
2. bíró: Meghalni nem kell, csak lehet –
1. bíró: (belelapoz a könyvbe)
Nehéznek érzem fejemet,
Megyek sétálni –
2. bíró: Módfelett
Izgalmas – mért és merre megy?
1. bíró: Pár lépést a lépcsők felett,
A szélső árkádok felé – (elmegy
kezében a könyvvel)
2. bíró: (megvakarja kopasz fejét,
ruháját rángatja idegesen, az
asztalon babrál) A szélső árkádok
felé?
Így lesz a zsákmány az övé! (töpreng
és elmegy)

Második kép

Helciás kertje, hatalmas fákkal,
középen kissé mélyen a fürdőme-
dence áll – A villa szárnyépülete a
jobboldalon még látható. Ragyogó
napfényben fürdik minden. Zsuzsa a
medence szélén áll, kibontott hajjal
veti le a ruháit –

Zsuzsa: (könnyű fátolköpenyt húz
magára, nyújtózik hajába túrva a Nap
felé és mélyet sóhajt)

Judit: (sietős lépésekkel jön,
kezében olajoskorsót tart)

Megjöttem, édes-asszonyom!

Zsuzsa: A házban nincsen semmi
baj?

Judit: Nincs semmi – az inas perel
A főnassal s az bolond
És ugrik –

Zsuzsa: Nem hoztál italt?

Judit: Jaj, elfeledtem – szaladok –
(elfut, előbb az olajoskorsót Zsuzsa
lábához teszi)

Zsuzsa: (utánaszól) Áztass beléje sok
jeget! –

Judit: (futtában visszakiált) Igen-
igen, sokat teszek –

Zsuzsa: (beszáll a medencébe,
ledobj magáról fátolruháját és kenni
kezdi magát olajjal)

Judit: (futva jön vissza, hoz jeges
italt)

Jeget, szeszt is tettem bele –

Zsuzsa: Szeszt mért tettél?

Judit: Csak a fele

A szesz, a jég meg harmada

A többi csendes, tiszta víz –
(itatja Zsuzsát, aki nem hagyja abba
az olajjal a munkát)

Zsuzsa: Fésülj meg lassan-gondosan!

Judit: (előveszi a fésűt és a neki
háttal álló Zsuzsát fésülni kezdi)

Jaj, elfelejtem mondani,

Lehet, hogy megbánom szavam,

Az úr öreg barátai

Megjöttek – a könyvtárszobán

Matatnak és azt kérdezik,

Hogy asszonyunk most mit csinál –

Zsuzsa: Utálom őket – két varangy,

Bűzös patak békáinál

Rondábbak, két vizes szemük

Nyálat csorgat szét mindenütt,

Úgy néznek rám, olyan mohón,

Felfalni készen –

Judit: Asszonyom,

Sóvárog szívük és szemük,

Csókolnák e fehéreneműt, (A fá-
tyolruhát felveszi a földről és karján
elígazítja) Ha dobnád lábaik elé –

Zsuzsa: Mit képzelsz? – az egyik
kopasz,

A másíknak nincs két foga –

Judit: Nagyjából mindkettő igaz,

De az úr jóbarátai.

Hatalmuk nagy és gazdagok

S az ilyesmi nem árt soha –

Zsuzsa: Miket beszélsz, te zöld
számár? –

Judit: Ilyen barátság meg nem árt –

A testben nem tesz, nem tehet

Kárt egyiksem, a lelkedben

Nem ejtethet foltot szerelem –

Zsuzsa: Bolond vagy!

Judit: Jó – bolond vagyok,

Bár én gyakrabban figyelem,

Hogyan forgódik éjjelen,

Hajnalban könnyes a szeme.

Nemcsak sejtem, tudom, miért –

Ezért kívánok egy fiút,

Aki szeret, szeretni tud.

Zsuzsa: Ügyeimbe ne szólj bele!

Judit: Szívem-szám hallgatást ígér –

Az úr már épp olyan öreg,

Mint ez a másik két varangy –

Zsuzsa: Aljasságod határtalan,

Hogy mersz beszélni az uram –

(abbahagyja, mert Judit közbevágt)

Judit: Az igazságról, asszonyom,

Beszélhetek tán szabadon?

Zsuzsa: Mondd, azt hiszed, hogy

nem tudom,

Hogy te meg ez a főinas –
Judit: Tudod? Az nem baj, asszonyom,
 Gyanúd úgy jó, ha jó s igaz.
 Szeretném őt, de gyáva még.
Zsuzsa: Nem kóstolta a szád ízét –
Judit: Kóstoltatom, ha kell neki,
 Nem is fogja felejteni.
Zsuzsa: Csak légy okos!
Judit: Okos leszek. Ha egy lány itt okos lehet.
 De hogy ne menjünk messzire,
 Most árulkodnom kellene.
Zsuzsa: Miről? Miért?
Judit: Mesélgeted,
 Sokszor kínozza szívedet
 A vágy, hogy ifjú kellene,
 Aki érzéssel van tele.
 – Itt van Jónás, a főinas!
Judit: Miért vagy újból szemtelen?
Judit: Ami a számon – szívemen.
 Ő kéznél van s téged szeret.
Zsuzsa: Jónás inas, hagyom neked.
Judit: Láttam ma is a folyosón,
 Rád várt, ahogy jöttél, osont
 A hátsó átjáró felé –
Zsuzsa: Ha szeret, az csak az övé.
Jónás: (megjelenik az előtérben és a bokrok megül figyeli-lesi a mesztelenül álló Zsuzsát, arcán az éhes vágy tükröződik)
Zsuzsa: Ő tudja, mit szabad neki.
Judit: Hát, persze, úgy hajlong neked,
 Mint nád a szélben, sejteti,
 Hogy ő csak szolga, semmi más
 És isteníti Helciást,
 Hogy nála nincsen igazabb
 Ember, de ha együttmarad
 Jánossal, hát vitatkozik
 Urakról és vagyon miatt
 Svan úgy, hogy ő támadja meg
 A mindennapi életet.
 Tudósnak adja ki magát,

(Zsuzsa elfoglalja magát eközben és leheveredik a fürdő szélére)
 S beszél úgy, mintha legalább
 Próféta lenne – úgy beszél,
 Mint Isten annakidején,
 Mikor a világ született,
 De csak hajlong előttetek,
 Szemében megcsúszik a fény,
 Agyában száz kerék szalad,
 Ezer színt vált egy perc alatt,
 De néki megbocsátanak
 Mindent, mert férfi s hízeleg.
 Neki akármilyen sikerül
 És nékem? Nékem egyedül
 A kín, a vágyódás marad – (el-pityeredik, törli könnyeit)
Zsuzsa: Judit, ne kínozd így magad!
 Megnyugtatlak, Jónásodat
 Nem akarom, nem kell nekem.
 Elindult vágyai miatt,
 Ha kell, meg is leckéztetem, (Jónás torkát köszörüli ijedtében)
 De Jónás a tiéd marad –
Judit: Most félreéritesz. Kell nekem
 Olyan, aki csak emberek
 Színészkedéséből zabál
 S mást semmit, senkit nem szeret?
Zsuzsa: Ne sírj, ne nyögj, ne kiabálj!
 Elintézem a dolgodat.
Judit: Nem kell! Az én szívem miatt
 Parancs ne szóljon – szerelem,
 Szerelem kell – a szerelem –
Zsuzsa: A Jónásé?
 (Jónás a színre lép és figyeli a két nőt)
Judit: Ő nem szeret –
 S bennem nem engemet szeret,
 Átnéz érzéseim felett,
 Feléd –
Zsuzsa: A legkönnyebb eset.
 Ma még beszélgetek vele.
Judit: Még arra sincsen ereje,
 Hogy őszintén szóljon neked!
 Bámul rád, nyitja két szemét,
 Zabálja tested – a szemét!

Zsuzsa: Lesz gondom rá! Tiéd marad Jónás, mert értékes darab.

Judit: Nincsen, csak a becsületem, Meggondolom, hová tegyem – kié legyen –

Hamis pénzért nem adhatom.

Zsuzsa: Legyôzi ôt akaratom.

Judit: Attól még nem lesz az enyém.

Zsuzsa: Csavarunk elferdült fején És észrevesz majd tégedet.

Judit: Attól még engem nem szeret.

Zsuzsa: No, menj csak – ugye, kértelek,

Hogy inni hozzá –

Judit: (megbékélően) Jó, megyek, De nem szólsz erről senkinek.

Zsuzsa: Mi lenne abból a haszon?

Hiszen te vagy bizalmasom!

Judit: (visszanéz hálásan és elmegy az előtér felé, magára hagyja Zsuzsát aki a fürdővel foglalja le magát)

Zsuzsa: (magának) Jónás? – Nem is rossz alkalom.

Inas és mégis jó – nagyon –

Jónás: (megszeppen, amikor látja, hogy Judit közeledik feléje, de nem tud

már elmenekülni, tanácstalanul bevárja Juditot)

Uram, segíts meg egy kicsit!

Judit: (szemét eltátva látja Jónást)

Kit látok itt?

Mit keres itt?

Jónás: Ne kérjé ilyen hangosan, Gyanússá tesz, ha kérdezi,

Judit: Talán olyan jó dolga van,

Hogy a kertben azt lesheti,

Hogyan fürdôzik asszonya.

Jónás: (zavartan)

Ilyent nem gondoltam soha –

Judit: (vádolóan)

Hogy mit gondol, látom szemén –

Jónás: A vád túlzó s alaptalan.

Judit: Csak mondom és alapja van.

A kertben nem a fát lesi,

Odébb repülnek vágyai – (elszalad)

Jónás: Nohát – észbontó szolganép!

Csak az csiklandja a szemét,

Ami szívének érdekes –

És annyi mindent észrevesz –

(sôhajtva elindul Judit után)

Amiből semmi haszna nincs –

Ez a rabság, ez a bilincs –

(eltûnik a szélsô fák és bokrok megett)

Zsuzsa: (a medence szélén feláll, nagyot nyújtózik a nap felé a vágyódó

nôstény mozdulatával, aztán halkan dúdol egy régi matrónótát)

A parti fény rég messze már,

Új kikötô új lánya vár,

Hajónk repül a tengeren,

Szívünkéből száll a szerelem –

Jónás: (a dalt hallva visszalopódzik,

kidugja a fejét a lombok közül,

körülnéz, látja-e valaki, hosszan

élvezi a látványt, majd amikor a dal

elhallgat, mint a tolvaj-szolga, aki

ékszert lopott, felsôhajt)

Hogy van az, kedves Adonáj,

Aki a ránk tûzô Napot

Bôkezûen szikráztatod,

Kiosztod a szerepeket,

Hozzájuk a gúnyát, a pénzt,

No meg a vad hatalmakat,

A nyüzsgést, a szépséget is,

Hogy éhes szolgálodat kevés

Figyelmedre sem méltatod.

Abból mi baj származhatik,

Ha én, itt, a körön belül,

Kaphatnám? Törvényeden

Lazíthatnál egy kicsing,

Vagy inkább azt ajánlanám,

Hogy több megértést küldenél

Szegény fejemre – Jaj, de, jaj,

Mit is beszéllek, a szemem

Világa merre kóborol?

(eltakarja a szemét és

visszahúzódik).

Ha partot érünk, vár a lány,
Virágillat testén-haján,
Sötétbe hívom, ölelem,
Mert ez a matrószerelem –
(a dallam végét hosszan elnyújtja,
mint a testét és a végső sort ismétli)
Mert ez a matróz-szerelem –
1. bíró: (a színre lép lopózva és
megáll a középső fa árnyékában,
ahol Judit Jónással találkozott.
Meglátja Zsuzsát önfeledt játékában
és a látványnak kijáró önelé-
gültséggel és sopánkodással
nézi barátja feleségét)
Zsuzsa: (a fürdő lépcsőjén lejjebb
megy úgy, hogy a felső teste
pompásan látszik a fák és bokrok
árnyékából is. Megfordul a Nap felé,
önfeledt mozdulatokkal játszatja
önmagát, majd a vízben eltűnik)
1. bíró: (a fa törzse mögül kihajol)
De szép az asszony, Istenem –
Ez a világ akármilyen,
Ha őt meglátom, terhemen
Könnyít az elrondult idő – (só-
hajtozik)
2. bíró: (az 1. bíró útján lopakodik,
észreveszi barátját, vissza akar
fordulni, az 1. bíró felismeri a
helyzetet és intéssel
mutatja, hogy Zsuzsa a medencében
van. Nem megy az 1. bíró
mellé, hanem a jobb szélen megáll
egy fa törzsénél)
1. bíró: (odamegy a 2. bíróhoz)
Óreg embernek feje fő,
Ha ilyet lát, hogy mit tegyen –
2. bíró: (tettetett alázattal)
Mit nem tennék a szívemen,
Csak őt ne látnám, húz a vágy –
1. bíró: Az húzott engem is ide –
2. bíró: Vihetjük is valamire?
1. bíró: Jós és próféta nem vagyok –
2. bíró: Úgy látom, a vágyunk
nagyobb

Esélyünknel –
1. bíró: Minden lehet –
De most – izé – ketten vagyunk –
2. bíró: Közös a vágyunk, a bajunk,
Próbáljuk meg hát közösen –
Az első próbát én veszem –
1. bíró: Az elsőt? Én jöttem előbb!
2. bíró: Az első ötlet az enyém,
Már évek óta üldözöm
Az alkalmat – nem sikerült –
1. bíró: Hagyjuk! Ne húzzuk az időt,
Ketten vagyunk, nem egyedül,
Közös a szándék s az öröm –
Ki kezdi meg?
2. bíró: Ki kezdi meg?
A legrosszabb elkezdni –
Csend van – (körülnéz) – odaszólok
neki –
1. bíró: Az jó lesz, és ha válaszol,
Kilépünk álarcunk alól –
2. bíró: (kibújik a fa törzse mögül,
félszegen lopakodik az asszony felé)
Zsuzsa, Zsuzsanna, asszonyom,
Zsuzsa: (rémülten felsikolt erőtlen
hangján)
Jaj, Istenem, mit álmodom,
Ki az, ki hív és mit akar? (ugrik a
medence lépcsőjére
és ruhát dob mezítelen testére)
2. bíró: Maradjon csendben – én
vagyok –
Zsuzsa: Maga az? Mit keres? Hamar
Tűnjön el innen!
2. bíró: Asszonyom,
Még azt sem tudja, mért jövök,
De máris küld – s nem tudja, mért?
Zsuzsa: Azon nagyon csodálkozom,
Hogy itt van – reggel az uram
Említette, hogy könyvekért
Jönnek ketten, de nincs joga,
Hogy rámtörjön –
2. bíró: Ketten vagyunk –
Zsuzsa: Azonnal – rögtön men-
jenek! –
Ezt nem bocsátom meg soha!

2. bíró: Ugyan – lehet, hogy
vétkezünk
Ön ellen – de hogy nincs eszünk
A bűnt csírába fojtani,
Az az ön vétke, asszonyom!
Zsuzsa: Enyém? Megmondaná,
hogyan?
2. bíró: A szépséged, nagysz-
szonyom!
Zsuzsa: Uram, ön féleszű, bolond!
2. bíró: Fehér melled szent halmi,
Ágyéköd lágy vonulata,
Két nagy szemed – szád egymaga
Minden vétekre részegít – (közeledik
feléje)
Zsuzsa: (húzódik előle)
Pusztuljon innen, szemtelen!
2. bíró: Csak annyit mondj, hogy mit
tegyen
A szív, ha érez és a test,
Ha vágya vágyaidra les –
Zsuzsa: Férjem barátja s úgy beszél,
Mint útonálló –
2. bíró: A veszély
Nem érdekel, csak testeden
A mámor forró illata –
(közelebb akar menni hozzá, de
Zsuzsa tovább húzódik)
Ne fuss előlem, angyali
Teremtés, és hidd el nekem,
Hogy értelmetlen életem
Tőled nyeri megint eszét –
Zsuzsa: Hitvány hízélgés a beszéd –
2. bíró: Én is azt mondom – szó
helyett
Szerelmet alkot, él a tett –
Zsuzsa: Mit gondol?
2. bíró: Azt, hogy itt veled
Egy bolond óra perceit
Végigszámoljam –
Zsuzsa: Nem segít
Magán erő, se ész, se én –
2. bíró: Csak láz tombol szívem
helyén,

S ha meg nem érted, bajt csinál –
Zsuzsa: Egy vén kappan szavainál
Még többet ér becsületed –
(fésűvel a hajába tűr)
2. bíró: Tudott, hogy rettegett
nevem
Jól cseng s haragja trónig ér –
Zsuzsa: Nem félek tőle! – Semmiért
Nincs félnem – házam, férjemet
Törvény szerint megtisztelem,
Nincsen folt a hűségemen,
Ha bárki is csábítana,
Mosolyba fullna a szava,
A szolgálómnak mondanám,
Aki rendes, okos leány,
Küldd el, s mutasd meg szégyenét!
2. bíró: Nem félsz és nem kellek
neked?
Zsuzsa: Saját házamban félhetek?
Kivel cseréljem uramat? (mutat a
kijárat felé)
Férjem helyett parancsolom:
Tessék! Az út ott visz s szabad!
2. bíró: Zsuzsanna asszony, asz-
szonyom,
Te nem tudod, kivel s hogyan
Beszélsz?
Zsuzsa: Tudom, és boldogan
Mérem ki a szidalmamat,
Ha kell újból – a férjemet
Barátja se gyalázza meg,
S szerelmem rózsái helyett
Nem kapja meg a testemet
Se jött-ment ifjú – sem barát –
2. bíró: Zsuzsa, ne mondd – ne
mondd tovább –
Tudom, hogy éjszakáidon
Bánattal alszol – reggelig
Sírsz – párnád könnyekkel telik
S bizalmasan azt is tudom,
Hogy férfi névre áll a szád
Álom közben, s nem férjedet
Hívod az álmodott helyett –
Zsuzsa: Hazugság – lelkem igazát

Megsérteni nem engedem –
2. bíró: Némuljak meg e szent helyen,
Ha titkaid nem ismerem –
Zsuzsa: Azonnal menjen, mert hívom
A szolgálakat –
2. bíró: Unt óráidon
Elmondod itt-ott szolganők
Fülének s az oltár előtt,
Hogy férjed nem gondol veled –
Zsuzsa: (felháborodásában arcul üti a bírót)
Te, aljas, hogy merészeled
Mocskolni boldog férjemet –
2. bíró: A hirtelen pofon helyett
Ajánlanám szerelmemet –
Te is jól jársz, nem tudja meg
Az egyvilágon senkisémet –
Zsuzsa: Az aljasságot elhiszem,
De nem szavad –
2. bíró: A tettemet
Fogadd el és szerelmemen
Nyújtózzon végig két karod –
Zsuzsa: Azonnal pusztulj – akarod,
Hogy házam népét egy gyanús
Leckére hívjam –
1. bíró: (szemtelen és magabiztos pofával előjön)
Ó, ha tudsz
Botrányt csinálni, csak tegyed!
Illőbb, alkalmasabb helyet
Nem is találnál – mi pedig
Azt mondanánk, hogy ő meg én
Sétáltunk erre, könyveken
Vitatkoztunk, mikor szemünk
Elámult; fürdőköpenyén
Napfényben és mezítelen
Zsuzsanna épp szeretkezett
Egy férfival – ő s én szerény
Erkölcstű, éltes férfiak
Nem szólunk a botrány miatt?
Akinék vaj van a fején – (gyanúsítás
Zsuzsa felé)

Zsuzsa: Ez színhazugság –
2. bíró: Nem baj az,
Ha ketten mondjuk, szentigaz –
1. bíró: Van rá tanú – mi esküszünk,
Hogy így volt – és így is marad –
Zsuzsa: Szolgák, gyertek – el-
vesztenek –
(erőtlenül kiált, nem hallják, lerogy a medence szélére)
2. bíró: (letérdel hozzá) Zsuzsanna,
gondold meg magad,
Fogadd el szent szerelmemet,
Tele szívemmel úgy adom,
Mint tiszta alabástromot –
1. bíró: Párját adom és bánatom
Enyhül – (kezével Zs. nyaka körül babrál)
Zsuzsa: (felugrik) Gyorsan pusztuljatok!
Ha ez az utolsó napom,
Aztán megölnék, nem adom,
Nem adom néktek testemet –
2. bíró: S az ifjú, aki elszaladt
Az összehajló fák alatt? (ölelni
igyekszik az asszonyt,
de az nem hagyja magát)
Elvesztél, el kell vesztenünk!
1. bíró: Miért nem egyezel velünk?
Velünk egy tálban megmarad
Az ifjú, férjed, Helciás,
S négy férfi lesz, aki vigyáz
Szerelmes éjszakáidon –
(az asszony derekánál iparkodik)
Zsuzsa: Ne nyúlj hozzám – nem
adhatom
A másét néktek – ez jogom,
Kötelességem is –
2. bíró: Helyes –
1. bíró: Tudjuk, hogy csak szegény
leány
Voltál, a pénz miatt a vágy
Férjedhez vitt, de más után
Hívott a tested és magát
A törvényt loptad meg vele,
Aki a kerten át szaladt

Elölünk, messze –
Zsuzsa: (sír és toporzékol) Aljasok,
 A szemetekből olvasok:
 Csakis, csakis a testemet –
 Akarjátok! A testemet!
1. bíró: Csak ilyen asszony érti meg
 A boldoggá érő szívet – (virágot
 szakít és kínálja Zsuzsának, aki azt
 megfogja és eldobja)
2. bíró: (szintén virágot tép) Talán
 enyém, ha kell neked?
Zsuzsa: (eldobja azt is)
 Pusztuljatok és menjetek,
 A férjemnél vádoljatok,
 Hívjátok az uralkodót,
 Vegyétek nyakamról a fejem
 Ezen az átkozott helyen,
 Vagy minden kincset itthagytok,
 Száraz pusztába elmegyek,
 De nem a testemet – (elfordul és
 zokog)
1. bíró: (a 2. bíróra néz, szemükkel
 alkuszna egyideig)
 Mondd, mit tegyünk?
2. bíró: No, mit tegyünk?
1. bíró: (odamegy az asszonyhoz)
 Ha kérésünk megtagadod – (átfogja)
Zsuzsa: (zokogva nagyot kiált)
 Pusztuljatok, pusztuljatok! (ösz-
 szeesik)
1. és 2. bíró: (zuhanásában felfogják
 az asszonyt és a medence szélére
 fektetik, saját ruháit rakva az asszony
 alá és vízzel locsolják arcát –
 egymástól kérdezik:)
 Az ötletünknel maradunk?
 Az ötletünknel maradunk –
 És vádolunk – és vádolunk –
1. bíró: Hívd a szolgálakat okosan!
2. bíró: Milyen okot mondjak nekik?
1. bíró: Akármit – úgysem érthetik,
 Azt mondd nekik, hogy nagy sikolyt
 Hallottunk és azt, hogy mi volt
 Korábban, nem is sejtethed –

2. bíró: Vigyázz rá, addig elmegyek
 –
 Ha észretér, még mondd neki,
 Hogy minket jobb megérteni –
 (elmegy)
1. bíró: (az ájult asszonyt a térdére
 fekteti)
 Szép asszony, ájult testeden
 Kérem, hogy az enyém legyen
 A vágy pezsdülő véreden –
 Tiltott gyümölcs ez – szeretem – (a
 hajába túr)
 Ki tudja, jó ez most neki?
 Ó, csak ájultan engedi –
 Csak félig él – élettelen,
 Pedig élhetne még velem – (igazítja
 rajta a ruhákat)
 Nincs földi kincs, mely addig ér,
 Hogy vágyódom valakiért –
2. bíró: (Judittal, Jónással, Jánossal
 együtt visszatér)
 Az asszonyon talán a Nap,
 Talán esetleg más erő
 Hibát ejtett, de az a fő,
 Hogy észrevettük –
1. bíró: Emiatt
 Azonnal orvosért megyünk.
2. bíró: Ha elvégeztük száz ügyünk,
 Mi is jövünk kíváncsian
 Megkérdezni azt, hogy mi van –
Jónás: Mi baj történt?
Judit: Mi lett vele?
1. bíró: (felneéz rájuk) Bizonynal
 fájhat a feje –
2. bíró: Itt sétáltunk, a könyveken
 Vitatkoztunk, sok tétele
 Az írásoknak még vitás,
 És vártuk vissza Helciást,
 Mikor a fürdő szegletén
 Megláttuk őt – a többi most
 Nem fontos –
1. bíró: Nem – inkább tilos,
 Ápolják, míg a férje jön –
2. bíró: (felneéz) Ma már megyünk –
 most nincs időnk

1. bíró: (a magával hozott könyvet felveszi a földről és leveri ruháját)
2. bíró: (a főinashoz) Gazdának add hírül szavunk –
Főinas: (meghajlik)
Parancs ez s megtiszteltetés –
Judit: (ápolja asszonyát) A feje kókadts és nehéz,
Szaladjanak az orvosért! (egy szolga elszalad)
1. bíró: Majd küldünk orvost –
2. bíró: Jó – megyünk (mindketten elmennek)
Szolganô: (a főinashoz serélykérôen)
Ki tudja, meghalhat talán?
Jónás: Ha tudnám, mindjárt mondanám,
De így inkább csak hallgatok –
Judit: Úgy tetszik, mint egy szép halott
Virágok nélkül –
Jónás: Hagyjuk ezt,
(az inashoz) A félénk mindig rajtaveszt –
Menj gyorsan orvosért!
János: (azonnal el)
Igen –
Jónás: (a férfi szemével belebámul a félig fedett csodálatos testbe)
Valami van szemeiben,
Ami még él –
Judit: Hogy nem hal meg –
Jónás: Úgy gondolom,
Vigyük árnyékba, ez a nap
Nem tesz jót neki!
Judit: (megrázza Zsuzsát) Aszszonyom,
Keljen fel, mondja el nekünk,
Miért, hogyan és mit tegyünk?
(az árnyékba viszik egészen elôre)
Jónás: Tudod, hogy a szívem dobog –
Judit: Látom, a fájdalom miatt,

Mert egy halott testét fogod? (ölébe fekteti az asszony fejét és legyezgeti)
Jónás: (leül melléjük) Judit, te félreértesz engemet!
Judit: Ki értheti a férfiak Hitványságát –
Jónás: Engem lehet
Megérteni és érteni –
Eddig meggátolt valami,
Hogy elmondjam egyszer neked,
Szívedre éhes szívemet –
Judit: A nagy bajban bolond beszéd
A férfi sorsa – kis eszét
A hirtelenszült pillanat
Megejti – mit akar velem?
Jónás: Egy szó a számon – szívemen:
Szerelem ez – ó – szerelem –
Judit: Azért lesed hát éhesen
Ezt a testet, mert én vagyok Szerelmed? –
Jónás: Ó, sokkal nagyobb
Érzésem, még nem is tudom,
Kihez vezet, milyen úton,
Csak azt tudom, hogy érzem,
(kezével a szolganô keze után nyúl és megfogja azt)
Ahogy téged érez kezem –
Judit: (elutasítja)
Tetszik nekem, hogy észrevetted,
De nézzen mást testem helyett,
Mert én szelíd leány vagyok –
Nem érek rá, úrnôm halott,
Vagy annak nézem – egyre megy –
Jónás: Nem érti meg a szívemet?
Judit: (kacéran illegeti magát és hajlik testével a főinas felé)
Szólhatott volna hamarabb –
Jónás: (átöleli a lányt, magához húzza, Zsuzsa feje kiesik a lány öléből, megcsókolja)
Ami idômből megmarad,
Judit, az mind csak a tiéd –
Zsuzsa: (a földre koppan és felébred)

Uram-Isten, hol is vagyok?

Judit: (hirtelen kibontakozik az ölelésből)

Örülök, hogy nem vagy halott –
(megöleli asszonyát)

A két varangy idehívott,
Hogy baj történt – mi a bajod?

Zsuzsa: (felülni igyekszik) Nagyon-
nagyon fáradt vagyok –

Judit: Hozzak valami illatot,

Valami jót és fűszerest –

Zsuzsa: Semmit ne hozz – még ki
van itt?

Judit: Jónás ôrizte álmaid

Együtt velem –

Zsuzsa: Együtt veled?

Judit: Együtt velem – vagy nem
lehet?

Zsuzsa: (fáradtan elmosolyodik)

Neked, Judit, mindent lehet –

Judit: Mért mondod ezt?

Zsuzsa: Mert így igaz –

Zsuzsa, Judit nem ugyanaz –

A sorsunk más, a lényegünk

Hiába egy – tévedhetünk,

Én így, te úgy s a vége az,

Egyik hamis, másik igaz –

Ha jön a szerelem szele,

Az egyik elpusztul bele,

A másik éled –

Judit: (Jónáshoz) Érti ezt?

Jónás: Nem értem, pedig érdekes –

Judit: Azt mondd meg inkább,
asszonyom,

Mi történt?

Zsuzsa: Jött az alkalom

S hitványul éltek is vele –

Judit: (Jónáshoz) Nagyon megfájdult
a feje,

Hogy ilyent mond –

Segíthetek

Ágyába vinni, asszonyom?

Zsuzsa: Megint egy újabb alkalom –

Judit: (Jónás) Maga már érti, mit
beszél?

Jónás: (némán a fejével nemet)

Zsuzsa: A férfivágyban a veszély –

Judit: Emeljük fel, lassan vigyük

Ágyába – (felkarolják és viszik

befelé)

Zsuzsa: (nem ellenkezik)

Hívnak mindenütt, Szeretni csálni –

testemen

Négy szem kopog – két szemtelen –

Második felvonás

I. kép

A szín azonos az első felvonás első képével, azzal az eltéréssel, hogy itt most már egy vacsorához terített asztal is van. Zsuzsa, Judit, később Helciás, Jónás, János és a bírák

A szoba egészen besötétedik,
mutatja az éjszaka jöttét –
Zsuzsa: (a kertre mered, halálos
riadtsággal)
Judit: (kérlelő hangon faggatja)
Talán ezredszer kérdezem,
Hogy egy szóval mondd el nekem,
Mi történt ott-kint délelőtt?
Zsuzsa: Hiába mondom, nincs erőd,
Hogy megsegíts!
Judit: – Ha egymagad
Nézed a kerti fák alatt
A húzódó árnyékokat,
Sötét közükben elveszel –
Van út, van pillanat ezer,
Ha kell, világos gondolat
Izzik egy lusta perc alatt –
Szólj, mondd el és – segíthetek –
Segítetek szenvedni neked –
Zsuzsa: Tudom, hogy jó vagy és
szeretsz,
De nem jóság kérdése ez,
Ez csak gyanú és rágalom –
Segíteni a nyílt bajon
Könnyebb, hisz vannak csápjai,
Lehet őket tapintani,
Mert megtörtént, de a szavak
És a látszat a szó alatt,
Vádol, megmérgez és gyanít
És veszni készletet valamit –
Judit: Mit készletet veszni?
Zsuzsa: Engemet,
Hitem, mindent, amit lehet –
(szárazon felsír)
Judit: (melléje megy és vigasztalja:
Mondd el nekem, csendben, mi
bánt?)
Zsuzsa: (összeszedi magát és éles
hangon kezdi)
A két bíró, a két zsvány
Hozzám lopózott odakint
Ma délelőtt – a testemen
Nem volt ruha s jöttek – előbb
Az egyik hívott szemtelen

Pofával, hogy legyen övé –
Birkózott a lépcsők fölött,
De túltettem az izmain –
És jött a másik – ugyanazt
Kívánta – mézédés szavak
Lépjével csalt, hogy adhatom
Szemérmem –
Judit: Mit mondtál nekik?
Mért nem használtad körmeid,
Miért nem nyomtad víz alá
A két kopasz, kongó fejet?
Zsuzsa: Ha akkor bárki mondaná,
Hogy mit kell tenni – úgy lehet,
Azt tettem volna, víz alá
Kerültek volna – ehelyett
Csak hagytam, hogy rágódjanak
A testemen –
Judit: Hagytad magad?
Elérték céljukat?
Zsuzsa: Soha –
Ígértek mindent, ostoba
Bókokkal játszottak körül.
Gondoltam, bármibe kerül,
Nem engedek –
Judit: Csak ámulok,
Hogy ott maradtál!
Zsuzsa: Ha nyugodt
Eszemmel végiggondolom,
Nem értem én sem –
Judit: Mondd tovább!
Azt mondta ez a két barát,
Ha kettőjüknek nem adom
A testem, Helciás előtt
Megvádolnak –
Judit: – Kivel? Mivel?
Zsuzsa: Hogy egy fiatal férfivel
Együtt voltam –
Judit: Ó, aljasok!
Hiszen alig volt pillanat,
Mikor ez megtörténhetett –
Zsuzsa: Mégis kínoztak – sőt tovább,
Messzebb mentek: a jog jogán
Az erkölcs címén életem
Ellen törnek. Bírák elé

Viszik koholt rágalmukat
Egy meg nem érett perc miatt –
Ki tudna itt segíteni?
Judit: A férjed, úrnôm, Helciás?
Zsuzsa: Hiába mondanám neki,
Hogy mi igaz, ôk ellenem
Ketten vannak –
Judit: A férj vigyáz
Az asszonyára. Ez joga,
Sôt, sôt kötelessége is!!
Zsuzsa: Ezt én nem várhatom soha.
Óreg férjem barátai
Ezernyi szállal megkötik
Férjem szerelmét és hitét –
Ha tudna hinni percekig,
Azok forgatják napokig,
Ravaszáguk homályosít
Szemérmet, nappalt és hitet,
Aztán minden csak úgy lehet,
Ahogy kifôzték –
Judit: Nem szabad
Elveszni hagyni önmagad!
Zsuzsa: Igaz – én harcolnék tovább,
De azt mondd meg nekem, hogyan?
Judit: Az égnek annyi gondja van,
És annyit vigasztal hitünk,
Hogy az Isten gondol velünk,
Próbáljuk meg igazadat:
Ne késs, a rágalom miatt
Fordulj bízón az ég felé
És ha az életed övé,
Megvédi –
Zsuzsa: Megvéd, gondolod?
Csináld meg – hasztalan dolog
Nem lesz belôle. Hitedet
Megôrzöd s ha csak hiteget
És meg kell hálnod, akkor is,
A jószándék magasba visz –
Zsuzsa: (reménykedôn)
Jól van, Judit, most áldozunk –
Hozz ámbrát, tömjént és italt.
Áldozni mindig van okunk
S hitünknek ábrándjaival
Elkergetjük a testi baj

Minden rútságát –
(meggyújtja az oltár gyertyáit)
Judit: (sietôs lépésekkel a szek-
rényhez megy, a kért holmikat
kiveszi onnan és Zsuzsának viszi)
Úgy legyünk
Imádban egygek, hogy az Úr
Támaszt adhasson igazul –
Zsuzsa: (a hirtelen szított parázsra
teszi az áldozatot és mindketten
elfogódottan nézik annak felszálló
füstjét)
Judit: (elfojtott hangon)
Ha a lelked megigazul
S a szellem megvilágosít,
Ne késs, mondd csak parancsait
Hangos szóval – én hallgatom
S tetté válik alázatomban –
Zsuzsa: (magasba emeli két szemét)
Uram, áldozni férfi jog,
De most az egyszer áhitok,
Szerény asszonyszív, hatni rád!
Hallgasd meg ezt a tört imát,
Egy asszony kéri életét – Igazságért
jövök eléd,
Sugalmazd azt, hogy mit tegyek,
Hiszen tudom, ha akarod,
A mélybe csúsznak a hegyek
És ha felemeled karod,
Azok, akik dicsekszenek,
Csak porrá válnak – Hitemet
Erôsítsd meg s amit lehet,
Engedd megtenni – nem leszek
Hálátlan – Nyújtsd felém kezed,
Vagy szólj szavakkal, szívemen
Engedd a sejtést szólani,
Hogy jó idôben mondja ki,
Akaratom mit ne tegyen –
(megalázott, keserves zokogással)
Ha bûnöm volna, mondanám,
De nem szerettem senki mást,
Csak téged és apám-anyám –
Számomra férj csak Helciás,
De asszonyi hûségemet

Megrágalmazni nem lehet –
Talán nagyritkán éjszaka,
Ha voltak forró vágyaim,
Tetté nem válhattak soha,
Sem idebent, sem odakint – (ha-
tározatlanul megáll)
Judit: (megértéssel) Jó-asszonyom,
ha szólhatok.
Most már tudom, hogy mit tegyünk.
Zsuzsa: (némán, a szemével kérdez)
Judit: Az úr bíró-barátai
Már régen elmondták neki,
Hogy így meg úgy – az úr velünk
Már nem tárgyal – önértetén
Esett csorbával ront reánk
Az aljas rágalom után –
Zsuzsa: S mit gondolsz, mit tesz
majd velem?
Judit: Ha várunk és itt maradunk,
Az első lángoló harag
Megéget téged – én úgy képzelem,
Legjobb, ha innen elmegyünk
S idővel változik ügyünk –
Zsuzsa: Hová menjünk?
Judit: Aki szegény,
Az csak szüleihez mehet –
Vagy innen pénzt, ékszert viszünk?
Zsuzsa: Nem látod, hogy az a ruhám
Van rajtam, amit Helciás
Felvenni sosem engedett
A fényes esküvő után,
Mert jelzi szegénységemet?
Judit: Akkor szüleidhez megyünk –
Zsuzsa: Ha nem talál, mit mon-
danak?
Judit: Jónás, János, a többiek,
Inkább nekünk segítenek,
De most egy szót se, senkinek –
Zsuzsa: Melyik ajtón álljunk tovább?
Judit: A hátsón s minél hamarább.
Urad minden percen jöhet –
Zsuzsa: Jónásnak szólni kellene –
Judit: Férfi ne szóljon itt bele,
Mafláskodna. Nem, nem! Dadog,

Ha kérdik, lódít, egyebet
Nem várhatsz tőle – nos?
Zsuzsa: (kendőjét fejére húzza,
eloltja a gyertyákat Judittal együtt,
körülnéznek)
Gyerünk –
Az én lakosztályom felé –
Judit: – Jöhetnek bírák, Helciás,
A férj, a hült helyünk övé –
(elindulnak balra)
Zsuzsa: Vigyázz szavaddal, jól
vigyázz!
Judit: Úgy érzem, még ma nem
megyünk.
Maradást kér becsületünk,
Csak az Isten legyen velünk –
(elmennek)
Jónás: (Zsuzsa és Judit távozása
után a jobboldali ajtón benyit és
óvatosan belép. Nyomában
ugyanúgy János)
Hallottál mindent?
János: A fülem
Kitűnő, és ha hegyezem,
Sikerül úgy meghallanom
A legrejtettebb titkokat,
Hogy bárkinek nagy kincset ér –
Jónás: Na, mondd, ez a titok milyen?
János: Ezt nem lehet megmondani,
Akkor fizetne valaki
Ezért, ha bárki – itt a férj,
Zsarolható – zsarolhatunk?
Jónás: Legelső a szolgálatunk,
Szolgálatunk a kenyérünk –
János: De ezzel semmit nem
nyerünk – (játsszik az asztalkendővel)
Szóljunk, ne szóljunk?
Jónás: Fogd a szád!
János: Keresse ön hát igazát.
Úgy látom, kissé tétováz,
Hogy mennyit érhet Helciás –
Szerintem ez csak megszokás –
Ami előny, az az igaz.
Mért lenne ön udvarias?

Vagy még nem tudja, mit tegyen?
Vagy nem közölheti velem?
Vagy ön nem is számít velem?
Jónás: Kiszámolom a fejedet! –
János: Nem is rossz ötlet – nem,
nahát,
Megtudja ön is igazát,
No kezdje hát a fejemen –
Jónás: Bolond! Ne tréfálkozz velem,
Mert épp azon gondolkozom,
Hogy az egészet rádfogom,
Te vagy a hibás, a bolond,
Miattad történt –
János: – Nem akad,
Aki ezt higgye, mert velem
Lehet mókázni, vádakat
Hazudni rólam – de ilyen
Furát, azt nem! – Jó. Én megyek,
Nem voltam benne semmiben,
Ha jónak látja, mondja el,
Vagy majd két bíró megfelel
Egy kérdésre: miért s mi volt –
Jónás: Jobb is, ha eltűnsz – de ha
kell (inas elmege)
Szolgálatod, majd üzenek –
Úgy – ilyenek az emberek.
Csak tudhatnám, hogy mi lehet,
A kerti ájulás megett?
Mindenki hallgat, sugdos is –
Az asszony nép fecseg, hamis,
De most még nem is sejthetem,
Hogy az igazság mi legyen –
János: (ismét beront) A gazda
megjött!
Jónás: Istenem,
Több gond ülepszik fejemen,
Mint hajsza – jó – maradj nyugodt,
Helyettem is –
János: (a tálaló-asztal elé áll) Nem
mozdulok,
Amíg nem kell – nyugodt vagyok –
Jónás: (kezét tördelve jár-ke)l
Hogyan is mondjam? Mit tegyek?

Helciás: (előtte felnyitja egy külső
szolga az ajtót és bejön)
Jó estét!
Jónás: (az inással együtt meghajlik)
Jó estét, urunk,
Szolgálatodra itt vagyunk!
Helciás: Üzenj, hogy jöjjön asz-
szonyom
A vacsorához!
Jónás: (int az inasnak, aki szótlanul
szalad a bal kijárat felé,
amely az asszony lakosztályához
visz)
– Jó uram,
Az ég áldását kérhetem
Mai munkájára?
Helciás: Igen –
Áldásos volt, úgy érzem –
Itthon mi történt?
Jónás: Különös
Nem történt velünk – azaz –
Cselédségünkben nincs panasz –
Helciás: Miért lehetne? Fizetek
Úgy, mint a sah –
Jónás: Ez szentigaz –
Helciás: (az asztalhoz ül és enni
kezd)
Mi történt még, mondd csak tovább!
Jónás: Ma oly bizonytalan vagyok
Beszédemben, lázam nagyobb
A végtelen hőség miatt
A kelleténél és bajom
Miatt sorolni sem tudom –
Helciás: A láz elvitte az eszed? –
Jónás: Nem – nem – hagyott még
keveset!
János: (visszajön) Úrnônk üzeni,
hogy beteg,
Sajnálja, nem tesz eleget
A meghívásnak –
Helciás: Mi baja?
János: A déli fürdô, jó-uram,
Megártott –
Helciás: Küldött orvosért?

Jónás: (előzékenyen) Az orvos itt volt, de nem ért
Betegségéhez – baja van,
Azt mondta, sírógörceit
Nem érti, régi prakszisa
Nem ismer olyan napszúrás,
Ami sírásra ingerel –
Helciás: Akkor hát Helciás segít,
Ha az orvosban nincs tudás! (az asszony felé el)
János: Kitérni látom a vihart!
Jónás: Ha Isten van és jót akar,
(imádkozni kezd)
Nem vár sokáig és lesujt –
1. és 2. bíró: (sietős lépésekkel bejönnek)
1. bíró: A gazda megjött?
2. bíró: Helciás?
Fõinas: (meghajol) Feleségénél van –
1. bíró: (a 2. bíróval mélyen összenéz) Vigyázz,
Gyanú ne érje szent ügyünk
S ragyogjon a becsületünk –
2. bíró: Természetes! – Hogy is lehet,
Mikor legszentebb ügyemet
Az ég is védi! A hibát
Ismerje meg a nagy világ! –
Helciás: (feldúlt arccal visszajön)
Barátaim, ti kelletek!
Az asszony félholt, nagybeteg,
Az orvos is tanácstalan –
Azt kérdeztem: mi baja van,
Azt válaszolta: titeket
Kell megkérdeznem – Jöjjetek,
Mondjátok el, mi és hogyan
Történt?!
2. bíró: Mi mondjuk?
1. bíró: Boldogan,
Ha ezzel segítünk neked!
Helciás: (átöleli õket) No, persze,
hogy segítetek!
(az inasoknak távozást int)
(Jónás és János balra elmennek)

Most már csak mi magunk vagyunk
– (leülnek)
Elõbb igyatok valamit!
1. bíró: Nem – nem – minden ital
butít
Mielõtt még elkezdeném,
Õszintén mondd meg, Helciás,
Feleséged arcán-szemén
Nem láttál áruló jelet?
Amibõl bûnét olvasod?
Helciás: Áruló jel? Milyen lehet?
2. bíró: Aprócska árnyék, semmiség,
De megmutatja idegen
Kezek, idegen test nyomát –
Helciás: Csak érthetõen! Legalább
Mondjátok meg, mit értetek
Árnyék, áruló jel alatt?
1. bíró: (kissé elhajolva) Indul belül
a gondolat,
A vágy a véren felcsigáz
Ezer hullámot, Helciás,
Aztán a tett következik –
Helciás: Nem értem, a részletekig
Mondjátok el, mit is takar
Szándékotok!
1. bíró: De szívedet
Nincs szándékunk megbántani!
Helciás: Akadhat köztünk valami,
Ami akárhogy félreérthetõ?
1. bíró: Nem – nem –
2. bíró: Nem, nem – kizárt dolog,
Inkább én arra gondolok,
Ha tévedésbõl hirtelen
Nagy rés támadna lelken –
Helciás: Megõrjítesz – kíváncsian
Várom, mit óhajtasz velem?
(feláll és nyomatékkal a szemébe
néz)
Mitõl s mitõl nem féltetek? (leül)
2. bíró: Én mindent elbeszélhetek –
1. bíró: (közbevág) Csak azt mondd
meg nekünk elõbb,
Zsuzsa imádott asszonyod,
Vagy testednek vett szeretõd?

Helciás: (ismét felpattan) Ezt így kérdezni nincs okod,
Hiszen tudjátok, szeretem –
2. bíró: Barátunk, mért vagy hirtelen?
Ha szerelem a szerelem
És nemcsak múló látszata,
Akkor mást mond az éjszaka
És mást beszél a nappal is –
Helciás: Úgy érzem, minden szó hamis,
Egyébként is fáradt vagyok,
Inkább kérem, hogy hagyjatok
Magamra – szédül a fejem –
1. bíró: Szándékok megtegyük?
2. bíró: Legyen,
De azt még nem tudom, mi lesz,
Ha más ember elkürtöli
Zsuzsanna vétkét-szégyenét?
Helciás: (gyanút fogva) Miket beszélsz?
2. bíró: Az egyenes
Beszéd a legjobb: ördögi
Vétek szennyezte házadat
Ma délelőtt –
1. bíró: (sietve) – Szép asszonyod,
Ahogy az történni szokott,
A kertben fürdött – meztelen,
Testén hanyatt esett a nap
Meg az én pillantásom is –
Helciás: Hogyan kerülhettél oda?
1. bíró: Kerted varázsos illata
Kihúzott engem –
2. bíró: Engem is –
Helciás: S azt néztétek, hogy
asszonyom
Meztelen s tűző napon
Fürdőt vesz? –
1. bíró: Szándékunk igaz, (esküre
emeli kezét)
Minket már a világias
Gyönyör nem érint – öregek
Vagyunk és vágyaink helyett
Tudást keres lélegzetünk –

2. bíró: Mondom, hogy rövidnek legyünk.
Sétáltunk nagy fáid alatt,
A bölcselet nagy gondokat
Vitatgatott éppen velünk,
Mikor a legszentebb helyen,
Zsuzsannát látom – meztelen –
Helciás: Ha fürdött, jó, ha meztelen
Testét itatta a vízen –
1. bíró: Eddig nem volna még hiba,
A fürdés ártatlan dolog,
Főképp, ha olyan asszonyok
Élvezhetik, minő Zsuzsa,
Akit Isten bűvös, csodás
Testtel áldott meg, Helciás –
2. bíró: Zsuzsanna nem volt egyedül
–
Egy ifjú férfi ott feküdt
Mellette s egy volt mindenük –
Helciás: Ti láttátok?
1. bíró: A két szemünk –
2. bíró: A két szemünk –
Helciás: Barátaink
Ilyenkor nem segítenek?
2. bíró: Azért közöljük most veled –
Helciás: Hagytátok élni vétkemet?
1. bíró: Öreg férfi mit is tehet,
Ahol két test egy lázra zár,
Mint egy dalban a gerle-pár.
2. bíró: Ha érdekelnek részletek,
Elmondom – (Helciásra néz, aki
most tanácstalan)
1. bíró: Én is mondhatom –
A vízbe mentek, újra fel,
Medence szélén testeik
Ragyogtak, mint a csillagon
Az éjszaka – az anyatej
Nem tisztább, mint volt az a csók,
Amely csattant az ajkakon –
Helciás: És itt vagytok és nem segít
Egyiksem?
1. bíró: Én nem tudhatom,
Ki volt a férfi és van-e
Joga a szerelemhez? –

2. bíró: Én
 Gyakorlatomból jól tudom,
 Hogy elviruló férfiak
 A házi békesség miatt
 Csendességben megnyugszanak,
 Ha néha szerető segít –
1. bíró: És hátha látszat az egész,
 Téves megítélésre kész
 S talán nem is volt mindenütt
 Egészen együtt mindenük –
2. bíró: De úgy látszott szemem
 előtt,
 Zsuzsa az ifjú szeretőt
 Imádja és az viszonz
 Minden mohó megmozdulást –
Helciás: Nem érthetem, ez örület –
2. bíró: Nekünk is az volt, Helciás –
Helciás: Mért nem fogtátok a nyakát
 S téptétek ketté! (mutatja is)
2. bíró: Mondd, kinek?
Helciás: Nem vagytok ti idegenek,
 Ha ilyen ügyről szó esik –
1. bíró: Megöljük-e az igazit,
 Aki vétkében is szeret,
 Vagy tettünkkel ítélnetünk
 Az olyan emberek felett,
 Akik tilosban járnak? –
Helciás: (nagyot nyög kínjában) Én,
 Én nem tudom, hogy mit tegyek?
1. bíró: Az a kérdés, hogy szereted
 Zsuzsát?
Helciás: Szeretni? Szeretem,
 De a testem hozzá szegény –
1. bíró: Jogod van a hitveseden –
2. bíró: Erő nélkül hová legyen
 A jog? Az asszony fiatal –
1. bíró: Mikor esküdtél meg?
Helciás: Tavaly –
 És máris itt van szegyenem –
2. bíró: Öregszünk, bennünk este
 lesz,
 A nap már bólint, vérveres
 Káprázatával a lila
 Homályban izzó bánata

Jelenti már az éjszakát
 És azt, hogy elmegyünk tovább –
Helciás: Megtiltom, hogy sirassatok!!
 Ha férfi nem, de férj vagyok!
1. bíró: Ez jog szerint kétségtelen –
Helciás: Büszkén feltartom a fejem,
 Nyakamban nincs nyûg, nincs teher
 És bárkinek mutathatom,
 Hogy Helciás van s szíve ver!!
2. bíró: Én még nem láttam büszke
 hóst,
 Aki akkor kemény, erős,
 Mikor csatáján elbukott –
Helciás: Azt mondjátok, becsületem
 Széttépve s életem halott? –
 Rendet teremtek, van jogom
 Megvédeni az asszonyon
 Esett hibát! –
1. bíró: Hogyan?
2. bíró: Hogyan?
 A férfi nyomban elszaladt,
 Ahogy szerelmi láza múlt –
Helciás: S te nem szégyelled
 magadat,
 Véggigcsemcsegted cudarul
 A más vétkét-gyalázatát?
2. bíró: Barátom, ezt ne mondd
 tovább!
 A férfi nem hibás, a szív
 A bûnös, a szív, aki hív –
Helciás: A férfit – mégis – ismered?
2. bíró: Ilyen esetben nem lehet
 Találgatni és úgy feküdt –
1. bíró: Zsuzsa takarta mindenütt –
Helciás: Zsuzsa – Zsuzsanna –
 asszonyom,
 Úgy érzem most, hogy álmodom –
 Álmodni kell és inni kell
 (a borhoz nyúl és magának tölt)
 Nem kell törôdni semmivel,
 Csak álmodni, nem tudni már,
 Hogy nincs már énekesmadár,
 Csak csend van és az ég fele
 Lecsúszott a pokolba, le –

2. bíró: Asszony, számolni kell veled,
Mióta törvény bünteti
Halállal a hűségzegést,
Már többen meghaltak bele –

1. bíró: Sors ez, kemény sors és
egész –

Helciás: (felhorkant ívás közben)
Azt mondjátok, hogy asszonyom
Így fog meghalni –

2. bíró: Hűtlenül
Viselkedett –

1. bíró: Jutalma ez –

Helciás: Ki tudja rajtatok kívül? (a
megvesztegetőnek gyanús mozdu-
latával kérdezi)

Ki tud még róla, szóljatok?!

1. bíró: Hárman tudjuk már s nem
titok –

2. bíró: Felettünk lát, figyel az ég!
S ha még nem tudná senkisémet,
Akkor se tennék mást –

1. bíró: (mintegy kiegészíti barátját)
– Igen –

Lehet, hogy még ez mind titok
Hárman között, de nem tudod,
Mit láttak mások, mit beszél
A szolgálány, a két inas,
A férfi, aki elfutott

S maradhat-e az már titok,
Ha az asszony szerelmesét
Saját házába hívja be –

2. bíró: Nem is törődhetünk bele,
Hogy az ég ellen így –

Helciás: (felordít kínjában) – Elég!
Mi kell, hogy elhallgassatok?

1. bíró: (kissé megrémülve)
Én, Helciás, nem értelek!

2. bíró: Mondd, Helciás, mi lett
veled?

Helciás: Lennétek szörnyű he-
lyemen,
Majd megtudnátok hirtelen,
Mi fáj – mi fáj – (egészen más
hangon) Hallgassatok!

Úgy kérem ezt most tőletek,
Hogy értsétek meg, ha lehet –
Egyetlen kincsem-örömöm
Zsuzsa – ha ezt kettétöröm,
Elhull az életem veled,

De testem nem pusztul bele –
A testem él majd, ittmarad,
Mint tűzben égő húsdarab,
Mindenki út majd arcomon,
Mert hűtlen lett az asszonyom –

1. bíró: Megértelek, sajnállak is,
De Isten ellen nem teszek,
Akkor hallgathatok,
Mikor a napnál fényesebb
A bűn? –

2. bíró: Itt nincs, nem lesz titok –
Bűnösnek mondjuk asszonyod,
Becsületedben meglöpött,
Feleljen bírái előtt
És – aztán megkövezzük őt!!

Helciás: Ne mondd ezt ilyen
hangosan,

Elég, ha bent kell hallanom –

1. bíró: Ebben talán igaza van,
Ítéljen majd az asszonyon

Az esküdszék –

2. bíró: Mi most megyünk,
Hogy feljelsük eseted –

Helciás: Ne menjetek! Maradjatok!
Éjjel nem sürgős a dolog –

Hiszek nektek, de kérhetem,
Hogy enyhítsetek szívemen –

1. bíró: Kíméljünk? Ezt akarhatod?

2. bíró: Igaz barátai vagyunk,
A bánatod a mi bajunk –

Helciás: Zsuzsát elétek vezetem,
Szemébe mondjátok neki,
Mit tett?

1. bíró: Jó ötlet –

2. bíró: Jó. Legyen,
De annyit már most mondhatok,
Hogy engem még meg nem hatott
A női könny s ha színleli
Szándékait és igazát,
Ítélek és megyek tovább –

Helciás: Természetes – megértelek,
Hogy kell a szóhoz érteni,
És más a szó és más a szív,
Ha bűnre vagy szeretni hív –

1. bíró: Ha hívod, meg ne mondd
neki,

Miért és kik miatt –

Helciás: Ugyan –

2. bíró: A szolganô maradjon el,
Az a fô, ne legyünk sokan
S te lásd, hogy mire képesek
A nôk –

Helciás: Ne félj, résen leszek,
Bűnét bevallja, megölöm,
Hogy jusson nékem is öröm,
Az ágyban fojtom meg, ahol
Szerelmem, testem láza volt.
(mutatja a fojtó mozdulatot és el)

1. bíró: Nem hittem, hogy ô ennyire
Eszére-szívére vegye –

2. bíró: A bor s a belsô fájdalom –

1. bíró: Ez az, ha a bûn súlya nyom
–

2. bíró: Még egyet tudni kellene,
Mit tudnak itt az inasok?

1. bíró: Ugyan! – Ne is törôdj vele,
Ami történt, kövér titok,
Közöttünk csak titok marad?
No, nem?

2. bíró: De persze, kellemes,
Hogy így egymásban bízhatunk,
De mindent gyorsan tönkretesz
Egy idegen, ha igazát
Be tudja bizonyítani –

1. bíró: (körülnéz) Barátom, lesz itt
valaki,

Aki többet tudhat? – (egymásra
bólintanak) – Nahát!

Jónás, a főinas: (ijedten bejön
jobbról)

Bocsánat, hogyha zavarom

Az urakat, az alkalom

Felment, uramat keresem –

1. bíró: Miért alkalmatlankodik –

2. bíró: Parancsra várhat holnapig –

Jónás: Szokás szerint jövök – sosem
Aludtam el, amíg uram

Aludni el nem engedett –

1. bíró: Közöltük végsô óhaját,
Most már mehet!

Jónás: (tettetett alázattal meghajol)
Jó-éjszakát!

1. bíró: Jó éjszakát!

2. bíró: Jó-éjszakát! (hosszan
utánanéző az inasnak)

Mit tudhat ez? Gyanús nekem –

1. bíró: Emiatt nem fáj a fejem –

Helciás: (előreront) Az asszonyt
nem lelem sehol,

A lányt se, hûlt helyük maradt –

1. bíró: Dobbal fogod a madarat –

2. bíró: Mindent átnéztél?

Helciás: Nincs sehol –

(a serleghez nyúl és iszik)

1. bíró: Ez is mellettünk bizonyít,

Az asszony vinné titkait

Akárhová, a félelem,

A szörnyû büntetés miatt –

2. bíró: Meg kell keresni!

Helciás: Hol lehet?

1. bíró: Ô nem lehet, csak egy
helyen –

Anyjához ment –

2. bíró: Jó gondolat –

Helciás: Miért az anyjához? Hiszen

Van pénze, rongya, ékszere

És messzire juthat vele!?

– Hogy anyjához ment, nem hiszem.

Mondjátok, hol keressük ôt?

1. bíró: A bûnben nem külsô erök

Dolgoznak – védelmet keres

Lelkének – bizonyítani

Kívánja, hogy ártatlanul

Vádolják – most csak anyai

Megértés kell és védelem –

2. bíró: Ez más szóval a félelem –

Helciás: A bûn megvan, nem
fenyeget,

Menjünk utána! (felpattan)

1. bíró: Jó – gyerünk!

2. bíró: Előbb még egyet kérdezek:
Mondd meg nekünk, csakis nekünk,
Hogy most mi fáj jobban neked,
Az-e, hogy a nô elveszett,
Vagy elvitte becsületed?

Helciás: Mért kérdezed?

2. bíró: Csak kérdezek,
Mert később fontos lesz talán –

Helciás: (iszik) Most nem tudom
megmondani,
Borzasztóan fáj valami,
Amit csak félig ismerek –

1. bíró: Ó, vannak így az emberek –

2. bíró: Ezt még most, itt tisztázni
kell –

Helciás: Miért? Engem nem érdekel,
Hogy mi, hogyan fájhat belül.
Ha ég a tűz, a láng elül,
Most bosszúm szomjas, szégyenem
Orkánként háborog velem!

1. bíró: Hogyan döntöttél? Asz-
szonyod

Bűnére milyen büntetést
Szabnál?

Helciás: Ami a megszokott:
Haljon meg – ennyi az egész!

2. bíró: Csináljuk ezt törvényesen –

Helciás: Ti tudjátok, mit kell s
hogyan?

1. bíró: Én majd az útját keresem –
Helciás: De még szerény aggálya
van

Szívemnek – csak akkor hiszem,
Hogy hűtlenné lett asszonyom,
Ha eskütökkel fedezem –

1. bíró: Még most sem érted szent
ügyünk –

2. bíró: Nem kell félned, meg-
esküszünk –
(az oltárhoz megy)

Helciás: (iszik) Mondjátok ezt a
szöveget!
(odamennek mindhárman az
oltárhoz)

Magunk sem tudjuk, hogy lehet,
De mégis megtörténhetett,
Hogy a köztisztelt Helciást
Megcsalta hűtlen asszonya –

1. bíró: A formára jobban vigyázz,
Ez csak az eskü látszata –

Helciás: Ne szólj közbe! Úgy
szenvetek,

Hogy alig látom képedet –
Esküdjetek, (elhalóan, a részegség
könyvei között) esküdjetek!

1. és 2. bíró: Az Úr nevére es-
küszünk!

2. bíró: Ez így neked megnyug-
tatóbb?

Helciás: Most már egész nyugodt
vagyok –

Menjünk. Hová? Kit keresünk?

1. bíró: (a 2. bíróhoz) Mi majd
használjuk az eszünk.

(Helciáshoz) Zsuzsa után. Hol
lakhatik

Az apja-anyja?

Helciás: Én tudom.

2. bíró: Akkor vezess!

Helciás: (megbotlik, kiegyenesedik)
– Jó – vezetek.
(elindulnak)

Második felvonás

II. kép

Zsuzsa anyja lakásán a vacsora utáni rendezgetést végzi, a lámpa mellett Zsuzsa apja szuszog valami cipőfélével, Zsuzsa húga fésüli és cicomázza magát az éjszakához, fogai közt érzelmes dalt morzsol, Zsuzsa öccse pedig idegesen jár-kel a szűk szobában – (Az utcáról behallatszik egy citerás vándorénekes dala)
Álmomban, messze valahol,
Ahol a boldogság honol,
Ahol mindenki csak szeret,
Ott élnek boldog emberek –
Behúnyt szememmel keresem –
Szívem kinyitnám éhesen,
Mennék elébe bárhová,
Csak az utat megmondaná –
Az út rejtelmes, ködbevész,
Egyik fele csak szenvedés,
Ezer vágy van másik felén,
Amit nem ért, csak a szegény –
A citera még hangzik egy ideig a szövegtelen csendben, aztán egészen elhalkul – Az apa csendesen bajlódik tovább munkájával, az anya kö-zömbösen tesz-vesz, a lánya – mint valami megdelejezett – a láthatatlan esti fény felé fordul, szomorú arccal és éhes vágyaival, a fiú, József, zsebredugott kézzel mászkál a szűk helyiségben)
Eszter: Szép volt a dal –
József: Szép – és igaz, –
De nincsen benne sok vigasz
Eszter: (leül ágyára és babrál ruhájával, miközben a dalt dúdolja)
Anya: (a többiek felé unottan) A napnak vége lenne már – Aludjatok! –
Eszter: (gépiesen) Igen –
Anya: Ne várd,
Hogy még egyszer szólítsalak –
Eszter: Nem nézhetem meg magamat (a tükörben illegeti az arcát)

A tükörben, hogy jósol-e,
Olyan szerencsét nékem is,
Mint Zsuzsannának –
Anya: Nézz bele,
Nem a tükör, a csillagok
Hordják a sorsot –
József: (közelebb somfordál Eszterhez) Magam is
Így gondolom – Zsuzsa ragyog,
Ő a szerencse madara,
Mi meg itt rongyban élhetünk
És nem jutunk tovább soha –
Apa: Ne zúgolódhass! Jó nekünk
Így is – vagyunk – nem koplalunk,
Fedél van a fejünk felett,
Anya: De nincsen rangunk és neved!
–
József: Ha kérdezik, hogy ki vagyok,
Azt mondhatom, suszter fia –
Pedig ennél több kell nekem,
Siker, hírnév, pénz vagy csoda,
Hogy több legyek, gazdag, nagyobb
A millióknál –
Eszter: Ez igen,
Ezt én is kívánom neked,
Mert akkor engem is segít
Bátyám hatalma –
Anya: (rosszallóan összecsapja a kezét) Sok bolond,
Megint elment az eszetek,
Hogy álmodoztok olyanon,
Ami csak ritkán sikerül –
Eszter: Akármit is beszéljete,
Jó lenne most Zsuzsa helyén
Dózsólni –
Apa: (nagyokat üt a lábbelire) Eszter,
az eszed
Egy fél tyúkénál kevesebb –
A test lehet nagyon szegény,
Külső világunk rút s beteg,
Ahol csak ritkán sikerül
A rang, a hírnév, jó-falat,
De az a fő, hogy itt-belül (a szívére mutat)

A béke éljen, nyugalom,
Öröm a csendes szív alatt –
József: Azoknak jó ez az öröm,
Aki sötét lyukak tövén
Szerszámukkal ütök-verik
A sorsukat – én feltöröm
A megszokás zárát, nekem
Út kell, rögzös, izzadt, kemény,
Hogy eljussak egy emberig,
Aki megérti életem –
Anya: Ha itt dolgozni nem szeretsz,
Szólj Helciásnak –
József: Nem szeret,
Meg az is méltatlan szerep,
Hogy asszony-nővérem megett
Keresnék megbúvó helyet –
Apa: Inkább az itt a fő-hiba,
Hogy sokkal műveletlenebb
Maradtál, mintsem kellene –
József: Apám, te rosszul szólsz bele!
Ahhoz, hogy nagy s híres legyek,
Nem művelődni kell – arany,
Ruha, lakás, vak csillogás –
Csak nézd meg lányod s Helciást –
Anya: Bolond vágyad határtalan –
Eszter: (dúdol) Jó lenne most a
tengeren
Hallgatni száz halász dalát,
Minden szavukban szerelem
S a szél viszi a dalt tovább –
Apa: (leteszi a munkát, rendez
szerszámait, odamegy a lányához)
Mondd csak, lányom, irigyeled
Zsuzsát?
Eszter: Talán – nem is tudom,
Hogy él, csak annyit érthetek,
Hogy megvan mindene, ami
Kell néki –
Apa: Hátha rabmadár,
Akit gazdája belezárt
Aranykalitka rácsai
Közé s ha hangját hallani,
Az csak sírás –
Eszter: Nem gondolom –

Nekem nem lenne bánatom,
Ha olyan szépen s gazdagon
Élhetnék –
Anya: Mért nem fekszetek?
József: Miért nem?
Apa: Még beszélgetünk
S csak akkor jó az éjszaka,
Ha már a szív hullámai
Nem tudják elborítani
Szemünk határát –
Anya: Vén bolond,
Talán még azt is elhiszi,
Hogy prófétának vette meg
Bôrét az Isten – oly kicsi, –
Kicsi? Suszter – Koldus-szegény,
Haja is kopott a fején,
De mindig boldog s álmodik –
Eszter: Még azt mondd meg nekem,
apám,
Lehet futnunk a sors után?
Apa: Elébed jön, el nem kerül –
Eszter: És nincsenek véletlenek?
Apa: Az csak látszik, az emberek
Hazudják önmaguknak is –
Eszter: De hát a mi sorsunk nehéz –
Apa: Itt kezdődik a szenvedés,
Szegénységünknel – innen át
Ezernyi változat lehet,
Amíg az Isten mosolyát
Ránkejtí s végleg eltemet –
Eszter: Nem értem, mit mondasz,
apa,
De szebb, mint ez az éjszaka –
Apa: Estére sokkal szamarabb
Az ember – még csak délelőtt
Elüti a kemény időt,
De este – jó, hogy nem marad
Írásos emlék vágyaink
Nyomában –
Eszter: Mért?
Apa: A vágy, ha mind
Maradna és gyülemlene,
A föld nyüzsögne már bele
S érezném súlyos szégyenét –

Eszter: Nem értem –
Apa: Így jó – a szemét
Pusztuljon, tűnjön semmivé,
Így aztán nem lesz senkié –
Eszter: (szórakozottan visszanez,
otthagya a kifelé bámuló apát)
Zsuzsa asztalnál ül – kevés
Szóval parancsol, hízeleg
Szolgája-férje, táncosok
Mutatják néki lábukat,
Kezén sok drágakő mozog,
Ahogy kinyújtja ujjait –
Ó, Istenem, ő boldogabb –
József: (eddig a sarokban ült, merev
hallgatásban, de most előugrik)
Egy gondolat folyton vadít:
Hozzámegyek, megkérem őt,
Hogy szóljon Helciás előtt
Az érdekemben – Megteszi?
Anya: (ránéz kérdő tekintettel) Az
asszony mindent megtehet,
Ha férje vénül és szeret –
Eszter: (fitymálva Józsefre néz) Ó –
Helciás nem olyan kicsi,
Hogy téged észrevesz – nekem
Esélyem lenne – elmegyek
Hozzájuk és megkérdézem,
Honnan hozzák a férjemet –
Anya: Mért szül ilyen bolondokat
Tisztességes család-anya?
Urával is elég baja,
Fejében száz bogár ragadt
S még itt ezek ábrándokat
Kergetnek –
Apa: Mért szídsz engemet?
Anya: Olyan vagy, mint a két
gyerek,
Hagyod megnőni álmukat –
Apa: Hagyom szegénységük miatt,
Baj az, ha néha álmodik
A szív, az ész néhány napig? –
Anya: Megvénültél már s elveszett
Ritkán világító eszed! –
Eszter: Ne bánts d apát – én sze-
retem,

Ha ő beszél – (kopogtatnak)
Anya: Ez kell nekem – (az ajtóhoz
megyen, a kopott függönyt elhúzza
és megjelenik sűrű fátyolba
burkoltan Zsuzsa)
Zsuzsa, mi szél hozott ide?
Zsuzsa: (belép, megette szol-
gálónője) Jöttem – ne tudja senkise –
Eszter: (eléje szalad) Rólad be-
széltünk és te jössz! (túlradóan
köszönti)
Zsuzsa: Leülhetnek?
Apa: (helyet mutat) de sietős
Utad, hogy csillagfény megett
Férjed nélkül kószálsz? –
Zsuzsa: Dehogy –
Azaz – Nekem már nincs erőm, (a
szolgálónak int)
Meséld, hogyan áll a dolog –
Anya: Baj van – reggel a háztetőn
Két tarka macska átszaladt,
Nyávogtak s mondtam, emiatt
Baj lesz – Baj van?
Zsuzsa: Van –
Judit: (hirtelen közbevá) Nincs –
lehet –
Az úgy volt, kérem –
Zsuzsa: Légy rövid,
Sokáig nem maradhatunk,
Mert hátha Helciás keres –
Judit: Nem volt nagy baj ma
reggelig,
De rosszul kezdődött napunk –
A kertben fürdött asszonyom,
Testét olajjal kezelem,
Bevégezem munkám s otthagynom,
Hogy töltse napját a napon –
A férj bíró barátai
A kertbe mentek – öregek,
Mohók, hitványak, aljasok,
Könyvet kértek, könyvek helyett
Úrnőm testében olvasott
A két állat – kísérteni
Kezdték, mert ott állt meztelen,
S úrnőm nem engedett nekik –

Zsuzsa: Eddig még nem baj, azt meséld,
Ahol kezdődik a veszély –
Judit: Ezt én itt el nem mondhatom!
Anya: Ez szörnyűség –
Eszter: (apjához) Ezt érted-e?
Apa: Most jön a rosszabbik fele? –
József: A rosszabbik – Mért gondolod?
Apa: Ha baj van, úgy meséled el,
Ahogy az téged érdekel,
Ártatlanul is színezed,
Ahogy a vétked kedvesebb,
Aztán hallgatsz s ha kérdezik,
A legutolsó részletig
Vallasz – talán az igazat –
Anya: Milyen nyugodt vagy?
Apa: Az vagyok –
(a szolganôhöz) Meséld csak, híven hallgatok –
Judit: Elmondjam azt is, asszonyom?
Zsuzsa: Mindent mondhatsz – fáradt vagyok –
Helciás: (kívülről megveri az ajtót)
Atya: (az ajtó felé fordul, amíg a többiek megszeppenve egymásra néznek)
Mi ez megint már? Mi lehet?
Zsuzsa: A méreg hozza férjemet –
Judit: A férje mindent megtehet,
Hatalmas, érzi erejét –
Anya: A baj sosem jár egyedül.
Megmondtam reggel: szellemek
Táncával álmodtam, azért
Ma éjszaka szellem kísért –
Tán életünkbe is kerül –
Atya: Az álmokból ma már elég!
Helciás: (kívülről gorombán az ajtóra ver) A gazda rögtön nyissa ki
Az ajtót!
Apa:(visszanéz övéire, jámborul összekulcsolja kezét) Kéne szólani,
Mert ez nem más, mint Helciás, (az ajtó felé fordul és nagy hangon kiszól)

Megyek azonnal, már megyek!!
Zsuzsa: A hang szokatlanul rekedt –
Anya: Nem is gondolhat szépeket,
Hiszen faképnél hagytad ôt –
József: Ez bűn a törvények előtt
S úgy gondolom, elment eszed –
Zsuzsa: Veled most nem vitatkozom,
Mert tacsó vagy s ilyen dolgokon
Csak felnőtt érleli eszét –
Eszter: Akármit mond a vak beszéd,
Jó dolgod volt, ezt én tudom,
Bár én cserélhetnék veled –
Apa: Mondjátok meg, most mit tegyek?
Zsuzsa: Apám, ne nyisd ki! (Juditra mutat) Mi előbb
Elbújunk itt valahová – (kézen fogja Juditot és a kamra felé viszi elrejtőzni)
Apa: (megcsóválja fejét) Pálcát török lányom fölött.
Ártatlan azt nem mondaná –
Ha mondaná, bizony nem így.
Zsuzsa: (az ajtóból még visszaszól)
Hidd el, hogy ártatlan vagyok –
Atya: (ruhájával babrál) Ezek csak olyan szólamok,
Amiket a jóakarát
Hisz el – szó mindig szó marad
A meg nem gondolt tett megett –
Judit: (hajfürtjeivel és kétesértékű igazával a száján küzködve)
Elhinni nem kell, de lehet,
És egy apa megérzi azt,
Ami csak vád s ami igaz –
Apa: Félig hiszek s kételkedek –
Helciás: (kintről türelmetlenül dörömböl) Ha elvesztem türelmemet,
Az ajtót rátok töretem, (Zsuzsa és Judit eltűnnek)
Mert a törvény szolgálival
Jöttem hozzátok!
Apa: (a család felé halkan) – Itt a baj!

A lámpákat eloltani, (a többiek az égő lámpákat eloltják)
Én mécseszt gyújtok – (az ajtó felé)
Már nyitom,
Csak mécseszt gyújtok még előbb –
Zsuzsa: (kiszól a kamraajtón)
Mondd, mit tegyek, édesanyám?
Most még az egyszer adj erőt!
Judit: (ugyancsak kinyújtja nyakát Zsuzsa mellett)
Anya segít lánya baján!
Anya: (ágyában vackolódik) Az ember nem lehet okos,
Ki tudja, hogy mikor okoz
Nagyobb bajt annál, ami van –
Zsuzsa: Én elbújok –
Judit: Én is veled – (visszahúzódnak a kamrába)
Anya: (szótlatlanul, mozdulattal ágyba vezényli Esztert maga mellé,
József a sarokba vonul)
Mi meg alszunk mindannyian –
Atya: (a szoba közepén áll tanácstalantul)
No, készen vagytok?
Anya: Nyithatod!
Apa: (a közben meggyújtott mécseszt kezében maga előtt tartva megaját nyitni)
Urak, azonnal itt vagytok!
(Bajlódik a zárral)
Olyan nehéz ez a lakat
Ajtómon, mintha házamat
Nagyon ôrizni kellene (zörög a zárral)
A benne lévô kincs miatt,
Pedig mi koldusok vagyunk,
Csak a zárunk mutat nagyot –
Helciás: Nyisd ki a zárat, ne dadogj!
Apa: (kinyitja az ajtót, a mécsessel bevilágít H. arcába)
Jól hallottam hát hangodat,
A lányom esküdt férje vagy –
Helciás: (nagyot nyel) – és esküdt ellensége is

A mai naptól!
Apa: Hogy? Hogyan?
Helciás: Ha mondom, komoly oka van –
Beléphetünk?
Apa: (visszamatat, arra se nézve)
Már alszanak –
És egy családot nem szabad
Álmában lopni –
Helciás: (belép, megette a két bíró és két rendôr) Nem lopunk!
Inkább keressük a zsványt!
Atya: Zsványt? Házamban? Éjszaka?
Ez gyanúsítás!
Helciás: Nem maga,
Más itt a tolvaj – mondja meg,
A lánya hol van?
Apa: Ha lehet
Vejemnek még szûz lányomat
Kutatni, úgy megmondhatom,
Hogy Eszter alszik –
Helciás: (dühösen) – Hagyjuk ezt!
Akármilyen mókába kezd,
Szándékom nem játszhatja ki:
Követelem megmondani,
Hol van Zsuzsa?
Apa: (mélyen meghajlik H. és a többiek előtt)
Apa vagyok, –
Szegény ember, a türelem
Gyakorlásától ôsz fejem,
Szívemnél fogva szeretet
Ítéli el, hogy mit tegyek –
Helciás: Csúszó-mászó, hitvány beszéd!
1. bíró: Forgatja elsántult eszét –
2. bíró: Megfogni ezt csak úgy lehet,
Ha ezt a zeg-zugos helyet
Átfésüljük – (H. felé magyarázóan) –
csak itt lehet!
Helciás: Mondd meg, hogy lányod hol bújjik?
Apa: Van ôszinte ajánlatom.
Lakásom nem nagy, titka nincs.

Minden ajtón fityeg kilincs –
A legsötétebb kis lyukig
Kutasd át – ezt megadhatom,
De csak neked – a többiek,
Akiket én nem ismerek,
Késés nélkül távozzanak!
Helciás: Aki velem jött, ittmarad –
Hol az elfogató parancs?
1. bíró: Azonnal átadom – (előhúzza
újjából) – Parancs!!
Helciás: (odaböki az atya elé a
papírt)
Olvasni tud?
Atya: (zavarban)
Nem tudhatom,
Mi az írás a papíron,
Hiszen csak félig láthatom –
Helciás: Akkor hát én felolvasom.
A sah bírja rendeli,
Hogy lányod, aki asszonyom,
Álljon zsidó törvény elé.
Nagy vétke a szeméremé.
Alig merem kimondani:
Asszonyi-hűséget szegett,
Rútul megsértett engemet.
Két bíró fedte fel nevem
Gyalázatát – Törvényeink
Ítélnék a bűnös felett –
Ilyen asszonyra nem tekint
A könnyben úszó kegyelem – Súlyos
kövekkel szétveri,
Vád illeti s nem emberi:
Kiírta ezt az életet!
Apa: (megtorpanva, de nem veszve
el nyugalmát)
Valóban rettentő eset,
Ha ez igaz –
1. bíró: Nagy szégyen, ez –
Helciás: Nekem kettős a fájdalom –
Apa: Ezek szerint úgy gondolom,
(húzza az időt tekintgetve a kamra
felé)
Hogy nem is lányom keresed,
Inkább halálát –

Helciás: Istenem,
Minden lépésem végzetes –
Egy férj ilyenkor mit teygen,
Hitén és a törvényeken
Botorkál úgy, ahogy lehet –
Anya: (felnyög a takarók alól)
Itt vannak már a szellemek!
Miért álmodtam álmodat?
Eszter: (rémülten kidugja a fejét)
Bizony csak a halál miatt –
Anya: Mikor esküdtek, mondtam én,
Setét árnyék fedi szegényt,
És azt is mondtam, hogy öreg
Kuvik az én lányom frigyén
A gazdag úr –
Eszter: Ez így igaz.,
Mondtad, de most már nem vígasz –
Helciás: Csak rajta, gúnyolódjanak,
Penészszagú rongyok megett
Játékosan talál helyet
A véték és a szégyenük –
Apa: Ne álljon szóba most velük!
(leroggyan H. lába elé)
Pusztuljak én, ha lányomat
Hűtlenség szennye lepte be –
1. bíró: Mi ebbe nem nyugszunk
bele,
Hogy ártatlan pusztuljon el –
2. bíró: A bűn megtorlást érdemel –
Helciás: Ezért keressük lányodat!
Zsuzsa: (kilép a kamrából) Férjem
keres, hát itt vagyok.
Helciás: (rámered Zsuzsára) Valóban
itt van asszonyom? (félig kérdéssel)
1. bíró: (dicséri önmagát) Látjátok
ezt a szimatot,
Az asszonyszívet ismerem.
Az anyja szárnyai alá
Szalad –
2. bíró: Szép, mintha mondaná,
Hogy vétkem kínzó és igaz –
Apa: (alázatos felajánkozásában
megsemmisülve feláll)
Én már felesleges vagyok,
De hogyha kell az életem

Váltságul lányomé helyett,
Csak szóljanak –
Helciás: (zavart fölényel)
Nem szólhatunk,
Olyan nagy a meglepetés,
Olyan szédült ez az egész,
Hogy látom és mégsem hiszem –
1. bíró: E percben nincsen senkisé
A mindig megszokott helyén –
Ez furcsa, izgató lehet –
2. bíró: Tanulságos is módfelett –
Zsuzsa: (a kamra ajtajától elindul és
H.-hoz közelít)
Szabad kérdeznem férjemet,
Miért keres? Mért kellek én?
Helciás: (felindul) Csak asszony
ilyen vakmerő,
Hogy itt és ezzel áll elő!
Asszonynak hol van a helye?
A férje házában talán?!
Zsuzsa: Ha kérdez és ha ráfelel,
Mért fogja el az indulat?
Helciás: Hűtlenné vált asszony miatt
A férjek ölni képesek –
A bűnt nem kell és nem szabad
Elrejteni, szépíteni,
Csak ölni és kiírtani –
Zsuzsa: Hol itt a bűn és a veszély
A bűnre –
Helciás: (a bírákhoz) Még játszik
velem!
Egy éve múlt, hogy asszonyom,
Úgy áldozott oltáron,
Ahogy hívő lélek teszi,
Akiben erkölcs és a hit
Világot épít, igazít,
S most itt van – bűnös, vétkezett,
Megtörtént a szörnyű eset
S mintha nem tudna semmiről,
Még kérkedik s velem pöröl?
1. bíró: Örök hiba és emberi,
Ha támadnak, védekezünk –
2. bíró: Maradjon józan az eszünk –
Zsuzsa: Önöket kell megérteni,
Vagy dülő-fülő férjemet?

Apa: (odamegy lányához) Ha van,
hát valld be bűnödöt –
Zsuzsa: Ártatlan asszony mit tehet?
Átnézek a fejük felett,
És az aljas rágalmakat
Lesöpri rólam majd az ég –
2. bíró: A bűn elvette az eszét –
1. bíró: Inkább a lelkiismeret,
Amely belülről rámered –
Helciás: Szóval hazudsz? Letagadod,
Hogy megcsaltál?
Zsuzsa: Nem tagadok,
Nincs mit tagadnom – hazudok –
Mondják, hogy én hűtlen vagyok –
Szívem nem vívható erőd,
Nyugodt, erős, igaz vagyok,
Igazságom sokkal nagyobb,
Mint két kisatnyult öregé –
Megmondom mindenki előtt,
Hogy ők a bűnösök azért,
Hogy elhagytam a férjemet,
Nem a bűnös árnyék kísért.
Helciás: A rágalom sosem segít,
Főképp most nem, mikor a vád
Elől loholva cipeled
Titokban érett bűneid –
Zsuzsa: (elveszi apjától a méceszt és
a két bíró szeme közé világít,
ahogyan a közelükbe ér)
– Ezek vádolnak – hangjukat
Most is hallom, kérődznek
Testemre – szennyes indulat
Hajtotta őket délben is –
Akartak engem – testemet,
De mert nem adtam, a hamis
Aljasság úgy találta ki,
El kell engem veszejteni –
1. bíró: (Helciáshoz)
Fékezd a nyelvét!
Zsuzsa: (közbe szól) – Igazat
Mondok, te hitvány nyavalyás! (az
orra alá löki közvetlenül a méceszt,
amitől megijed)
2. bíró: Mért тұrjuk ezt el, Helciás!?
(kérően néz H.-ra)

Zsuzsa: Gyávább a hangja, vén
pimasz –
Most nem kíván, nem kéri azt,
Hogy ifjú testem perceit,
Mint forró szeszt, mely részegít,
Bôrére szórjam – kérheti,
Miért nem kéri? – Az a bûn,
Ha másnak adnám, ahelyett,
Hogy két bíróval az uram
Becsületét ronggyá tegyem –
Ők az uram barátai? (felkacag)
És mind a kettô istenes! (a szemük
közé nevet)
Hazug mesével hinti be
Csalását ez a két bagoly –
1. bíró: Még van az Isten valahol
S igazsággal néz rád szeme –
Apa: (odamegy a lányához) Hagyd
el, lányom, ne sértegesd
A két tisztos bíró fejét –
Mindenki sorsa épp elég,
Ha ôk esküdtek ellened,
Nyugalmad többé nem lehet –
Zsuzsa: Hiú a két fonnyadt legény,
Kívánják a halálomat
A meg nem kóstolt méz miatt!
1. bíró: (Helciáshoz) Barátom,
esküszöm neked,
E nôt az ördög szállta meg,
Ott kancsalít a két szemén
A kénnel égô, éji fény,
Arcában izzik és lobog
A bûn, az átkozott dolog –
2. bíró: Szíved-eszed jó mérlegén
Ő áll az egyik oldalon,
A bûn, a gôgôs rágalom,
Ez az asszony elvetemült,
Ördög bujkál szeme körül –
Vele szemben becsületünk –
Egy jottányit sem engedünk –
Az ég nagyobb mindenkinél, (az
égre mereszi két szemét)
Az Úr helyettünk is ítél,
De hogy törvény szerint legyen
Igazság földi emberen,

Független bíró mondja meg
Az érvényes ítéletet –
Helciás: (tanácstalanul) Az asszony
vádol titeket,
Ti ôt – hol itt a biztos út? –
Ki az, akinek hihetek,
Hiszen az egyik fél hazug? –
Apa: (ébresztgeti a feleségét, lányát)
Ébredjetek és szóljatok,
Hogy ártatlan –
Anya: (kibújik a takaró alól)
Te bajod,
Hogy gazdag vòddel nem tudod
Megértetni igazadat –
Eszter: (ugyancsak kiszól a takaró
alól)
Nem szólhatok, de ha szabad
Csak egy okos szót mondanom,
Csak annyit mondok: borzalom,
Hogy ilyen bûn is létezik –
Helciás: Ebbe ne szóljatok bele,
Ne fôjjon két asszony feje,
Hogy az igazság hol lakik –
1. bíró: Miért idôzünk?
2. bíró: A vitát
A bíróság folytassa le –
Helciás: (a két bíróra néz)
Nem is vitázhatom vele,
Hiszen az én becsületem
Alázta meg –
Judit: (elôlép a kamrából)
Türelmemen
Túljárt az aljas rágalom,
Amivel tiszta asszonyon
Akarnak pusztító sebet
Karmolni – tán meg is ölik.
Helciás: Honnan jöttél, miért vagy
itt?
Te szolga vagy és menj haza –
Az ön házához már soha!
Addig volt ott hazám nekem,
Amíg az asszony lelke volt
A háznak, most csak az öné,
Csak az enyém, ami övé –

Helciás: Kapod busásan béredet –

Judit: Több bért már fel nem vehetek,

Mert inkább világgá megyek,
Mint vissza – vissza?

Helciás: Mi miatt?

Judit: Nézd meg, uram, barátodat,
Mindkettőt s úgy mondom szemük
Közé, itt, bárhol, mindenütt,
Hogy csálnak és lelkük hazug –

1. bíró: Már a cseléd is beleszól –

2. bíró: Holnap már minden utcasor
Vitatkozik szégyeneden –

1. bíró: A férfi csak kemény legyen,
Ha folt esett becsületén –

Judit: No, persze, így jár a szegény,
Ha gazdagok közé kerül –

Zsuzsa: Hagyd csak, Judit, én
egyedül

Megvédem sorsom – Jól tudom,
Nincs pártfogóm az ég alatt,

Családom gyáva és szegény,
Hát üssetek egy asszonyon

Két éhes rágalom miatt –

Menjünk – a börtön fekhelyén

Igaz szívvel imádkozom

Az Úrhoz' s könnyem átsegít

Szégyennel telt halálomon –
(könnyei végigfolynak)

Apa: Lányom, én ezt nem engedem

–

Halálad halálos sebem –

Urak, ha olcsó pénzemen

Szabadságát megválthatom,

Alkudjatok az asszonyon –

Helciás: (a többiekre néz)

Magam sem értem, mit tegyek?

1. bíró: Ha bűnös asszony könnyei

Utadról eltérítenek,

Mi tudjuk jól, hogy mit tegyünk –

2. bíró: Minden társunkhoz elme-
gyünk,

És mert a vétket takarod,

Még téged is megvádolunk,

S halálad lesz ez a bajod –

Helciás: Egyik félnek sem hihetek,
Olyan meggyőzőn vallanak,

Ez így, az úgy – ez így – az úgy –

Kettő közül egyik hazug –

1. bíró: Azért van bíró dönten –

Judit: Hogy ártatlanra mondja ki
Sugalmazott ítéletét –

2. bíró: Ez már rágalmazó beszéd,

Méltóság ellen vátkéz –

2. bíró: De mert csak szolgál, érveit
Ne halljuk meg –

1. bíró: Szent érdeked,

Hogy tisztázzad becsületed –

Helciás: Igen – egy férj mit is tehet,

Mikor az asszony csak tagad,

És esküsznek barátai,

Ki tudja itt megmondani,

Hol az igazság, hol legyen?

Hol is szennyes becsülete? – (int a

fogházöröknek, akik elfogják

Zsuzsát)

Zsuzsa: (a méceszt magasra tartja

még H. előtt és átadja apjának)

Igaz szívvel, békén megyek –

A szolgáló jöhet velem?

Helciás: A szolgáló nálam marad –

–

Nem baj – így is jó – meghalok –

A szégyen és vaskos kövek

Megölnék – jól van, érdekes

Látvány leszek – fejünk felett

Azonban vannak még erők,

Akikben feltétlen hiszek,

És megbosszulnak engemet –

Ha nem a földi életen,

Halálon túl majd, Helciás –

Előbb megyek, várok reád,

A pillanatra felvigyáz

A néma lelkiismeret

És akkor, ott megismered,

Hogy nem volt hűtlen asszonyod –

1. bíró: Ez a szó már az ördögé –

2. bíró: Érzem, hogy most szorult

belé –

Helciás: Vigyék, míg meg nem gondolom –
Ezentúl már nem asszonyom –
Atya: Nem akarják megérteni,
Hogy lányom ártatlan –
Helciás: Lehet,
Hogy az – akkor majd kiderül –
Nem bűnhődik büntetlenül,
Az Isten ezt nem engedi –
Zsuzsa: Ne is rimánkodjék, apám,
Ami történt, azok után
Legjobb megoldás a halál –
Most nagy zaj van s ha kiabál
Az ijedt lelkiismeret,
Nem hallják meg az emberek –
Jön majd a csend, nyitott fülek
Megé bújik és mondja majd
Eddig nem hallott hangokon,
Honnan a bánat és a jaj,
Akkor felnő a rémület
S a kínos lelkiismeret
Csak mondja-mondja monoton
Zúgásával: mondd, emberem,
Így él, ítél, aki szeret – Ezt szülte ez a szerelem?
1. bíró: Ez átkoz téged – finoman,
Hogy más ne értse –
2. bíró: Szégyene
Egészen állattá teszi –
Apa: Ne mocskolják be legalább,
Ha lehet, bánjanak vele
Ember módjára –
1. bíró: Jó – Magát
Meg nem kérdezte senkisémet!
Apa: Ezt nem felejttem el sosem –
(felsír)
(Zsuzsa anyja, Eszter sírnak, Judit
előbbre jön nyugodt fölénnyel)
Judit: Vigyék – így lesz egész teli
A serleg – Él az igazak
Vezére ott fent’ s ha marad
Ereje majd az átokig,
A bűnt két kézzel megveri –
Helciás: Menjünk most már, fáradt
vagyok –

Jó-éjszakát!
1. bíró: És jobb napot!
(Helciás, a két bíró, Zsuzsa és a két
fogházör elmennek)
Apa: (kezével törli kínba torzult
arcát)
Úgy érzem, minden elveszett –
Anya: Csodálatos egy apa vagy!
Mért nem védted meg lányodat?
Most bôgsz és tördeled kezed,
De térdre rogytál, amikor
Rádordítottak –
Eszter: – Igazán
Szólhattál volna egyebet,
De csak kínáltad életed –
Apa: Nem a bírák szavaitól
Ijedtem meg, inkább riaszt,
Hogy a vád élő és igaz –
Judit: (előlép határozottan)
Azt én mondom, hogy nem igaz –
Úrnómet jobban ismerem,
Mint apja-anyja – Sohasem
Beszélt gyanúsat semmiről –
A sorsát látta két szemem,
Férfjével soha nem pörölt,
Csak élt’ s ha néha éjszaka
Felsírt vagy rosszat álmódott,
Nem mondott rája száz okot,
Csak egyet és az igazit –
Apa: – És most bírák elé viszik,
Mint vérszívó gonosztevőt –
József: Sajnos, a bíróság előtt
Hiába szólnak így vagy úgy –
Kihallgatják a két tanút,
Legfeljebb még megkérdezik
Zsuzsát, mit vall és mit tagad,
Határoznak pár perc alatt,
Aztán a kô – következik –
Judit: Ne mondd ezt ilyen biztosan.
A törvény szigorú nagyon,
De azért én úgy gondolom,
Hogy akinek igaza van,
Az nem bűnhôdhetik –
József: – Ugyan!
Mi bűnöm, hogy szegény vagyok?

Van ennél büntetés nagyobb?
Érdemlem én ezt?
Judit: Nem tudom –
Ezt most hagyjuk! Most nem ezen,
Hanem ártatlan asszonyom
Sorsán vitázzunk!
Atya: Ezután
Mit kell még tenni?
Judit: Mit lehet?

A tárgyalásra elmegyünk.
Elmondunk mindent, amivel
Biztossá válhatik ügyünk
S hiszem: a sors csodát művel –
Anya: Én már nem látom a sikert –
Eszter: Erősek mind a gazdagok –
Judit: A gazdagoknál van nagyobb!
Erő, igazság, szeretet
És hit, hitem – s ez rengeteg –

Harmadik felvonás

Tárgyalóterem. Teremőrök, később a többiek.

1. teremőr: (csendes lépéssel mozog, amíg a másik kettő áll)
No, ez a mai tárgyalás
Nem lesz unalmas –

2. teremőr: Ritka per –
A sah kegyeltje, Helciás
Halálba küldi asszonyát –

1. teremőr: Nem így van ez, ne mondd tovább!

Valaki itt mérget kever –
Az asszonyt más záratta le –
Nagy Helciás barátai –
Ők látták, hogy egy délelőtt
Az asszony ott szeretkezett
A férj házábanál –

3. teremőr: Ez szép eset!
Ebbiz' halált is érdemel,
Pedig azt mondják, hogy a nő
Csinos madár –

1. teremőr: Csinos? Csodás,
Csodálatos és fiatal,
Itt őrzik már két éjszaka,
Csak sír és semmit nem eszik,
Virraszt estétől-reggelig,
Azt mondja, ártatlan s lehet,
Mert olyan szépek szemei,
Hogy – Istenem – jaj – Istenem,
Egyszer meg kell tekinteni
Közletről is –

2. teremőr: No, vén kamasz,
Magának ilyen kellene,
Együtt hálna s halna vele?

3. teremőr: Magának nem jön már tavasz
És mégis ilyet álmodik?

1. teremőr: Tavasz jöhet még –
második –

2. teremőr: De ilyen asszony nem jöhet
Magának –

1. teremőr: Minden bűnömet
Megenném, hej, csak egyszer is –

3. teremőr: Bolond a vágy, a bűnbe
visz – (kacag az örege)

2. teremőr: Nem is láthatta még,
öreg!

1. teremőr: Tegnap megnéztem –
csodaszép –

2. teremőr: Vén kappantól bolond
beszéd!

Zsuzsa: (kinyitják előtte az ajtót és két ór bekíséri a vádlottak padjára. Fejét lehajtja, egyszerű ruháját merev mozdulatokkal összehúzza a mellén. A teremőrök meglepve bámulják.)

1. teremőr: (száját leejtve bámulja)
Hej, Istenem, hej, Istenem!

2. teremőr: Az ember azt se tudja,
mit tegyen –

Jó lenne még megmenteni –
A teste vérrel van teli,

A vére lázzal, a szeme
Még szerelemről fénylene,
És meghal. Az élet bolond
S törvényt ül a bolondokon –

3. teremőr: A szád haszontalan
fecseg –

Ne arra járjon az eszed,
Ahol tilos! (az ajtót nyitja, ahol a közönség tódul befelé)

2. teremőr: (a másik ajtóhoz megy,
ahol az elkerített részhez a tanúkat enged be – ezek között van Helciás és Zsuzsa családja
Helciás cselédségével együtt – azok mind bejönnek)

2. teremőr: (a harmadik ajtóhoz ugrik öregeesen, ahol a két vádló bíró jön be, később pedig az esküdszék elnöke és tagjai)

Esküdszék elnöke: (megvárja míg az esküdszék elhelyezkedik,
megrázza a csengőt)

A tárgyalást most megnyitom –
A megjelent bíró urak
Az esküdszékhez nagy panaszt
Juttattak el – a papíron

Az áll, hogy tisztos Helciást
– Nem tudni, milyen ok miatt –
Neje megcsalta és a tett
Fénylő napnál világosabb,
Mert nappal történt –

Helciás: Borzalom

Így nyilvánosan hallani –

Elnök: (a csengőt megrázza)

Az Isten és törvény előtt

Nagy bűnnel vádolják a nőt –

Az esküdtszék törvényesen

Meghallgat mindent s minden

Keresi majd az igazat –

Az esküdtszék megkérdezi

A férjtől, hogy kívánja-e

A vádat semmisíteni?

Helciás: A bűnbe nem nyugszom
bele!

Ítéljenek, ahogy lehet!

E. elnöke: Az első vádló mondja el,
Hogy ez a nő mért vétkezett? (leül és
méltóságteljesen körülnéz az
esküdteken, akik tisztelettel vissza-
bólintanak rá)

1. banya: (a hátsó sorban) A

kígyónak halottszaga,

Megérdemli, hogy a fejét

Szétzúzzák –

Esküdtszék elnöke: (megrázza a
csengőt) A zajból elég!

(a teremőrökre néz, akik meg-
hajlanak és méltóságteljesen állnak)

Helciás: (felnyög) Csak ritkán
hallanám nevem!

1. bíró: (kimért méltósággal lép elő)

Mielőtt mind elmondanám,

Ami a vádra készített,

Szóljon a lelkiismeret,

Bennem! – Barátom – Helciás,

Akit szerettem s szeretek –

Nem volt és nincsen rá okom,

Hogy bármivel megbántsam őt.

Aki csak sérteni meri,

A törvényt elvezettetem,

Az Isten (meghajol) és emberek
előtt!

– Úgy tudtam eddig, asszonya

Hû volt hozzá, de azt, amit

A kertben láttam, nem lehet

Meg nem látni. Engem soha

Nem hagyna nyugton az a kép,

Ha hagynám megtorlatlanul –

Esküdtszék 1. tagja: A vádra térjen!

1. bíró: – Azt teszem!

Mikor megtörtént az eset,

A férjnek szóltunk, a barát

Szívességével – könnyesen

Mondtuk neki, hogy hamarább

Halunk meg, mintsem bánthanánk

Házasságát, becsületét –

E. 2. tagja: A bűnt, a vádat mondja
el!

1. bíró: (sunyin cinkosára néz)

Arról beszélni nem elég,

Azt véresen büntetni kell!

E. elnöke: Nem is érjük be ennyivel,

De minket az is érdekel,

Hogyan és mi előzte meg?

1. bíró: (élvezve saját hangját)

Megmenteni becsületet,

Az erkölcsöt az ég előtt,

A törvényt emberek előtt,

A belső, kínzó rothadást

Leleplezni és Helciás

Házasságát a kín alól

Feloldani, ez volt ügyünk

Szülője –

E. 3. tagja: (ingerülten felugrik és
kiabál)

Ne játsszék velünk!

Halljuk, mi most a vád!

1. bíró: (összenéz a 2. bíróval és

megtorpan) – Igen –

Nem is szándékozom tovább

Megindokolni tettemet.,

A tárgyra térek – Délelőtt,

Mikor a férj munkára ment,

Mi ott maradtunk – Könyveken

Rágódtunk, az Írásokat
 Böngéztük és a fáradás
 A kertbe hajtott, Helciás
 Mesés ligetei közé –
 Nem tudtam, hogy barátom is
 Ott lesz, hiszen külön-külön
 Mentünk sétálni – örömmöm
 Nem tarthatott soká – szemem,
 Fülelem váratlan fogta meg
 Az asszonyt – a bokrok megett
 Medence szélén férfivel
 Enyelgett – (hatásos szünetet tart,
 Zsuzsára néz, az azonban állja
 tekintetét)
 Így eltelhetett
 Pár perc, vagy néhány pillanat,
 Szemem-szám eltátva maradt –
E. elnöke: Mit látott?
1. bíró: (megdörzsöli izzadó
 homlokát) Asszony meztelen
 Testét s vele a férfiét –
E. elnöke: Ez eddig mind csak
 semmiség,
 Mit tettek?
1. bíró: (a pattanásig feszült
 csendben ideges lesz)
 Mit, mit? Istenem,
 A férfiú szeméremét
 Az asszony teste fedte el –
E. elnöke: Minket talán az érdekel,
 Hogyan feküdtek?
1. bíró: Oly közel
 Egymáshoz, ahogy csak lehet!
 A pázás legszebb percei –
E. 1. tagja: Egy kérdésem akad
 megint:
 A vád szerint kétségtelen
 A házasságtörés?
1. bíró: Igen –
 Ezért adom esküm s fejem!
Helciás: (gyötrelmek közt felsóhajt)
 Isten, mért tetted ezt velem?
Zsuzsa: (könnyek közt félig ájultan)
 Hazugság, aljas rágalom,

Vak átok ez egy asszonyon,
 Aki mindedig gyáva volt,
 Hogy lázadjon a vád alól!
 Aljasság, hitvány rágalom!!
E. elnöke: (megrázza a csengőt)
 Akkor szóljon, ha kérdezem!
 (az 1. bíróhoz) Azt nem tudná
 megmondani,
 Ki volt a férfi?
1. bíró: Nem tudom –
 A hátával feküdt nekem –
 Elfojtottam lélegzetem,
 Ne tudják meg, hogy itt vagyok –
 Így lett a kínom még nagyobb,
 Végigszenvedtem bűnüket,
 Izgalommal, ahogy lehet,
 Gyehennát kívántam, tüzet,
 Égesse szét a testüket,
 De az ég nem segíthetett,
 Mert néma átkaim felett
 Paráznságuk lobogott –
E. elnöke: Mi történt aztán?
1. bíró: Jó urak,
 Bevégezték, de még maradt
 Néhány csókjuk, azt szertelen
 Vággyal csókolták, majd a nő
 Búcsúkendőt húzott elő,
 A férfi ment oly biztosan,
 Mint aki odahaza van –
 (A dermedt csendben a meglepetés
 sóhaja morajlik, többen felnyögnek)
Helciás: Ez szörnyűség, rettenetes,
 Nem is hiszem – így igaz ez?
Zsuzsa: Hazugság, aljas, hazudik!!
 A legutolsó mondatig
 Minden hazugság!!
1. bíró: Eskümet
 Adom a könnyei helyett!
 (esküre emeli kezét, az esküdtszék
 elnöke elfogadja az 1. bíró esküjét)
Esküdtszék elnöke: (a 2. bíróhoz)
 Önt is meg kell még kérdenem.
 Ha újat tud még mondani,
 Vagy van még olyan valami,

Amit látni, láttatni kell,
Megkérem Önt is, mondja el!
2. bíró: A vétek szörnyen egyszerű,
Amíg titkon követjük el,
Csak a gyümölcse keserű –
E. elnöke: Ön is állítja ugyanazt,
Amit barátja –
2. bíró: Semmivel
Nem láttam többet – Gondolom,
A bíróság értékeli,
Miért s mit tettünk – Ez a vád
Szolgálja lelkeink javát
S népünk lazult erkölcsői
Talán javulnak általa –
E. elnöke: Az asszony hűtlen s
vétkezett?
2. bíró: Az asszony hűtlen –
vétkezett –
E. 1. tagja: Tudná ezt bizonyítani
Azonkívül, hogy mondja csak?
2. bíró: Az asszony sem tagadja le,
Hogy fürdött és nem volt vele
Egy szolga sem – mért volt maga
Az őrizetlen kertben? –
E. elnöke: Úgy –
Gondolja, hogyha őrizet
Állt volna kint, a kertben is,
A fürdés ide nem vezet?
2. bíró: Úgy gondolom, úgy
gondolom –
E. elnöke: (az esküdtekhez) Van
még kérdés?
Esküdtszék: Nincs –
E. elnöke: (a 2. bíróhoz) Köszö-
nöm –
Leülhet – (a védőhöz) Nos, a
védelem –
Védő: (feláll, meghajol)
Tisztelt esküdtszék, hirdetem,
Az asszony hűtlen nem lehet –
Nem tudnék sok-sok érdemet
Felhozni mellé, mert hiszen
Csak asszony, otthoni
Munkája rendben tartani
Házát, erkölcsét s önmagát –

Súlyos s nem alapos a vád –
Az esküdtszék hallgassa meg
A hűséges személyzetet,
Akkiben nincsen elfogult
Érzés, mert a gazdájukat
És annak hitves-asszonyát
Egyformán s méltán tisztelik.
Az esküdtszék hallgassa meg
A vádlott nő rokonait
S ne csak az ömlő könnyeket
Lássák, az mind itt nem segít,
Hanem a körülményeket.
E. elnöke: Gondolja azt a védelem,
Hogy bármi tisztázódhatik
Csökkent értékű emberek
Szavával?
Védő: Könnyen meglehet.
Nem tart soká, csak percekig,
S a zajgó lelkiismeret
Elalszik –
E. elnöke: Jó –
Esküdtszék: Legyen – legyen
E. elnöke: Ha azt kéri a védelem,
Hallgassuk végig a család
Síránkozását –
Teremő: (kiált) – Bejöhet
Mindenki, aki a család
Nevében szót kér –
Apa: (elől jön, utána felesége, Eszter
és József)
Itt vagyunk,
Az asszony anyja-apja – (mutatja
családját)
E. elnöke: Jó –
Ezek pedig testvérei –
Apa: igen – mind egy vérből
vagyunk –
E. elnöke: Mivel tudják megvédeni
A vádlottat?
Apa: A lányomat,
Mióta él, úgy ismerem,
Sohasem hazudott nekem –
Adódhatott tán pillanat,
Mikor nehéz volt vallani,

Hol, mit vétett, s nem volt eset,
Hogy a lányom hazudhatott –
E. elnöke: Ezek szerint állítaná,
Hogy ártatlan jelenleg is?
Mivel támasztaná alá?
Apa: (míg a többi családtagok
árnyékába húzódnak, ő előlép és
egyre
bátrabban beszél)
Kislányom arca nem hamis
S ha kérdezném, bevallaná,
Hogy vétkezett – (mélyen lányára
néz)
E. elnöke: Kérdezze meg!!
Atya: Tisztelt esküdtszék, jó urak!
A vád akkor is vád marad,
Ha a lányom egész szívét
Kirákja itt –
E. elnöke: Kérdezze meg,
És hátha itt megvallaná,
Kivel, mikor s mért vétkezett –
Apa: Nem kell itt szó, az arc elég –
Arcunk a lélek színpada.
Szemünkben fénylik a szívünk
S ami már nem fér el oda,
Arcunk színes redőiben
Bújik meg titkon-hangosan
Hogy mindig vallomást tegyen
A szívről s ami benne van –
E. elnöke: Szamárság, hol tanulta
ezt?
Atya: Ez az igazság s nem ereszt –
E. elnöke: Mit lát ezen az asz-
szonyon,
Az arcán?
Apa: Tiszta fájdalom
Fényét és lázadó hitét,
Nem akar elpusztulni még –
E. elnöke: Akkor hát azt kérdezze
meg,
Mikor és kivel vétkezett?
Apa: (odamegy lányához, felemeli
lehajtott fejét, szemébe néz)
Őszintén mondd, ha kérdezem,
(nagyon hangsúlyozza)

Végezzünk tisztességesen:
Vétkeztél, lányom?
Zsuzsa: (bátran, könnyek között)
Nem, apám,
Neked itt is megmondanám – (a
fojtott csendben az anya felsír)
E. 1. tagja: Ez itt semmit nem
bizonyít!
I. bíró: A mosdatás fogásait
Gyakorlatomból ismerem –
Gyakori az ilyen helyen –
E. elnöke: (az apához és a csa-
ládtagokhoz)
Kívánnak még tán szólani?
Apa: A két bíró rágalmi
Erősebbek, mint én vagyok,
De a jóság annál nagyobb
Még akkor is, ha elveszik –
I. bíró: Gyalázza az esküdteket!
Apa: (az 1. bíróval élesen szem-
befordulva)
Az igazság gyalázza meg
Az aljasok szennyes fejét –
E. elnöke: A vallomásból ez elég –
I. bíró: Ezért még kell felelnie!
E. elnöke: Ezt nem vehetjük
semmibe,
Hiszen a tanú elfogult –
Apa: A vád aljas és nyomorult!
Zsuzsa: Hagyd őket tobzódni, apám!
Helciás: Mit szóljak én ezek után?
(feláll, hogy előremenjen, leül)
E. elnöke: Távol foglaljanak helyet,
Újabb tanú jön közelebb –
Apa: (nyomában szótlan családjával
elvonul a tanúk helyéről)
Esküdtszék elnöke: Jöhet a
szolgálat!
Teremôr: (kinyitja az ajtót és
beengedi Juditot) Igen –
(betessékeli)
Judit: (megilletődötten bejön és
megáll az esküdtszék előtt)
E. elnöke: A vádlott személye körül
Teljesített szolgálatot?

Judit: Nem értem, kérem, hogy kerül
Vádlott mellé az én nevem?

Én semmi rosszat nem teszek –
Nem is tettem és hagyjanak –

E. elnöke: Erőltessd kissé az eszed,
Még akkor is, ha szolgál vagy!
A vádlott itt áll és nekem

Az kell, hogy elmondd, mit s hogyan
Csinált!

Judit: – Akinek bűne van, (úrnőjére
néz szánakozással)

Az valljon! – én úgy gondolom,
Hogy az én tiszta asszonyom

Ártatlan –

E. elnöke: (gúnyos hangon) Azon a
napon,

Mikor a kertben délelőtt
Hűtlen lett férjéhez, kivel

Volt együtt tisztas asszonya?

Judit: Nem volt ott más, csak ô maga!

E. elnöke: Beszéltek arról valaha,
Egymás között, és bárkivel

Hogy egy fiú jár néhanap
A házhoz – titkon?

Judit: (zavart hadarással) – Nem –
soha!

Ez mind csak aljas rágalom,
(a két bíróra néz, majd Helciásra,
szájához kap, megijed)

Van énnekem elég bajom,
Nem tudhatom, ki és mivel,
Mit s hogy csinál, nem érdekel,
Csinálják ezt csak nélkülem

A jó-urak – fáj a fejem,
Hazamegyek – (indul el)

E. elnöke: (hirtelen utánaszól) – Így
nem lehet

Elmenni – minden kell nekünk,
Amit tud – kezdjük ott talán,

Hogy aznap este módfelett
Gyanúsán szöktek meg – igaz?

Judit: Kérdése nem fáj, nem riaszt!
Parancs volt és félt asszonyom,
Hogy Helciás a hirtelen

Haragban újabb bajt csinál –

E. elnöke: (behízelgően) És mondja
csak, kedves tanu,

Hiszen rendes, okos leány,
Megmondaná azt is nekem,

Hogy asszonya szépségeit
Ki bámulta önzetlenül? (a két bíró
köhögve-zavartan egymásra néz és
sokat leplezve és sejtetve össze-
bólintanak)

Judit: Én – én – ezt honnan
tudhatom?

E. elnöke: Maga ártatlan! (erősen
hangsúlyozott gúnnal) Kiderül,

Ami igaz, még akkor is,
Ha minden mondata hamis –
(módszert cserél)

Hiszek magának, hisz nekem,
Megérti, hogy törvényeken

Nyugvó világunk Istenig
Felel – felel – a dolgokért

Judit: Ehhez az én eszem nem ért –

E. elnöke: No, mondja, lányom,
asszonya

Szeretôjét! – Csak a nevét!

Judit: (töpreng) Nem volt neki –
(felhúzza a vállát) – nem volt neki –

Megesküszöm, ha nem hiszi –
E. elnöke: Nem érezték, hogy

bűnösök,
Mikor megszöktek?

Judit: – Asszonyom

Aggódott Helciás miatt –

E. elnöke: Csak ennyi volt és semmi
más?

Judit: (kihívóan) Ezt jobban tudják
az urak,

A két bíró négy nagy szeme (ujjal
mutat rájuk)

Mindent látott, csavart agyuk
Csinálta a bűnt és gyanút!

Minden csak aljas rágalom,
Bosszú egy olyan asszonyon,
Aki nem adta meg magát! (általános
felhördülés)

Kerül már, amibe kerül,
Gyehenna lángjai körül
Kóvályog lelkem, testemen
Átkuk rothadt pecsét legyen,
De megmondtam – s most már
megyek! (dühösen indul ki, de a
teremőr visszatartja, míg a közönség
zajong és ellentétes vélemények
hangzanak el, többen pártolják Judit
egyszerű igazmondását)

E. elnöke: Nem hagyhatja el a
helyet!

1. bíró: Kétségbevonja eskümet!

2. bíró: Tagadja vallomásmat!

1. bíró: Mivel tud bizonyítani?

Judit: (csipkekendőjét megigazítja és
kipirultan veszekszik)

Semmit nem bizonyíthatok,
Mert egyszerű leány vagyok,
Aki nem járt törvényeken,
De van eszem, szemem, hitem –
Hiszek az asszonynak, aki
Halálba megy maguk miatt
Ártatlanul, bíró urak!

1. bíró: Még minket vádol?

2. bíró: Kérhetem

Vádolt mellé állítani?

E. elnöke: (átnéz az esküdteken és
felelőssége felfokozott mutatásával)

Rágalmazott – addig, amíg
Szemenszedett rágalmait
Nem tudja bizonyítani,
Nem engedem!

Judit: (Zsuzsa mellé áll) Jó – nem
megyek!

De azt még el kell mondanom,
Ez is, az is (egyenként a bírókra
mutat), ha jó, isszák gazdám borát,
Használják ritka könyveit,
Ha lelkük csak jóval telik,
Ha jószándék van szívükön,
Nem az lesz nekik az öröm,
Hogy féltett asszonyát vegyék
S kioltják tiszta életét!

1. bíró: Én látom, ördög szállta meg!

2. bíró: Ítéletet, ítéletet,
Ezt túrni, látni nem lehet!

Helciás: Miért van lelkiismeret,
Miért szólal meg, hogyha van,
Hogyan lesz nekem igazam? (za-
jongás tör ki a nézőtéren)

E. elnöke: A termet kiürítetttem,
Ha nem lesz csend!

Teremőr: (felemeli a kezét) No –
csend legyen!

E. elnöke: (a teremőrhöz) A főinast
vezesse be!

Teremőr: (meghajol, kiszól) Jöhet a
főinas!

Jónás: (belép a terembe, fon-
tosságának hangsúlyozott tudatával
előre jön, megköszörüli a torkát) –
Igen,

Tisztelt esküdtszék, én vagyok
A főinas nagy Helciás
Házánál –

E. elnöke: Ön, aki vigyáz

A ház rendjére és felel,
Hogy senki ne kövessen el
Méltatlant, tudná mondani,
Mi történt egyik délelőtt
Ura kertjében?

Jónás: Hol? Mikor?

Nem olvasok szavaiból –

E. elnöke: (élesen közbevág) Itt
most csak én kérdezhetek!

Jónás: (meghajol) Igen, bocsánat!

E. elnöke: Mondja meg,
Nem látta még e nőt (Zsuzsára
mutat) sosem
Titokban, ifjú férfivel
Szeretkezni?

Jónás: (meghülten néz ide-oda) –

Nem, nem, ne... nem –
Ilyenre nem emlékezem,
S ha láttam volna, úgy hiszem,
Régen nem lenne már titok –
Ilyenről nem hallgathatok –

Azóta gazdám, Helciás
Hallotta volna s mindazok,
Akiknek szólni tartozok –
E. elnöke: Menjünk csak kissé
közelebb
Az ügghöz!
Jónás: (közelebb lép a bírói
pulpitushoz)
E. elnöke: (visszainti) – Csak
maradjon ott!
Inkább a hazugság helyett
Beszéljen igazat!
Jónás: Igen –
A bíró úr legyen nyugodt,
Hogy én nem kertelek sosem!
E. elnöke: (szemhunyorítva)
Mikor az asszony megszökött,
Aznap, a kertben délelőtt
Nem látott semmit? –
Jónás: (zavarában nagyot nyel)
– Istenem,
A szolga bámul, mit tegyen –
Tudtam, hogy tisztelt asszonyom
A kertben fürdik – Véremen,
(kapkodva beszél)
A testemen, a szívemen
Kísértés vágya reszketett,
A testét látni – meztelen –
E. elnöke: (támadóan) Mit látott
akkor?
Jónás: Istenem –
Ott volt, de nem volt egymaga –
Esküdtszék többi tagjai majdnem
egyszerre az elnökkel: Kivel volt?
Jónás: (meglepetten) Ott volt Judit,
A szolgálány –
E. elnöke: A szolgálány?
S nem láttál még ott valakit?
Jónás: Nem – semmi mást – és senki
mást –
E. elnöke: És mit szólt volna
Helciás,
Hogy asszonya húsát falod
Szemeddel?

Jónás: Azt nem tudhatom,
Csak azt tudom, az asszonyon
Nem esett kár szemem miatt –
E. elnöke: Mit láttál még?
Jónás: Egy perc alatt
El kellett jönnöm, mert Judit
Szaladt kihozni valamit
A házból és nekem rohant –
E. elnöke: Neki nem tűnt fel
semmisem –
Jónás: Csaknem kitepte a szemem,
Hogy másra vágyom és nem őt
Kívánom és elüldözött –
E. elnöke: Ezzel eltelt a délelőtt?
Jónás: Majdnem – kétségeim között
Hányódtam éppen, hogy mi lesz,
Mikor ismét szaladt Judit,
Aztán hívott és mutatott
Ahol az asszony ott feküdt
A fürdő szélén félhalott
Formában – az volt érdekes,
Hogy a bírák hivatlanul
Ott voltak, parancsokat
Szavaltak az asszony miatt,
Aztán elmentek – ennyi csak,
Ami szívemben megmaradt –
E vallomás – ez színigaz –
E. elnöke: Többet nem tud?
Jónás: Az eset
Hogyan, miért, kivel esett,
Nem kérdeztem, mert tisztemet
A néma hűség szabja meg – (mélyen
meghajtja fejét)
E. elnöke: Leléphet innen!
Jónás: Köszönöm – (Judit mellé
megy)
Judit: Ami a szívedben maradt,
Csak ennyi?
Jónás: (megtörli homlokát) Ez a
pillanat
Nem egy kitűnő alkalom,
Hogy perlekedjünk a bajon!
E. elnöke: (a teremőrhöz) – Van
még tanú?

Teremôr: (kinéz) – Egy szolga még –

Helciás: János? Az nem kell, úgy se tud

Megnyugtatóbbat mondani,
Mint mások –

E. elnöke: Jó – nem kéretem –

János: (a teremôr mellett bejön,
középre jön)

A szolga lennék, a nevem

János – Kívánják hallani,

Hogy én mit tudnék mondani?

E. elnöke: Nem – mégis – Mit szól
asszonya

Bűnéhez?

János: Bűnös nem lehet –

Nem volt még csak alkalma sem,

Hogy vétkezzék – én vétkezem,

Ha vásárolni pénzt kapok,

Mert a piaci árusok

Mindenre rácsábítanak,

Olyankor a pénzhez kapok,

Babra, répára alkuszom

S ami felesleges marad,

Azt egy fityingig eliszom –

E. 1. tagja: Ez zagyvaság – kit
érdekel?

János: A kérdésre ez válaszom –

Az asszony nem vétkezhetett,

Mert nem volt rája alkalom –

Ő rabmadár, ha gazdagon,

Ha aranyon él, rabmadár,

Szerelemre hiába vár –

E. elnöke: Ez tényleg nem tökéletes

–

János: (megcsóválja a fejét) Talán
mégis igaza lesz – (elmegy és odaáll
Jónás és Judit mellé)

E. elnöke: A vádlott védheti magát!

Zsuzsa: (kis lépést tesz előre)

Esküdtek, emberek, bírák!

Tudom, hogy elveszett ügyem.

Ha vádoltak, hát hadd legyen

A vád nyomán ítéletük.

Törjék meg vádolt testemet.

Mert lelkemet – azt nem lehet.

Vádlóim bíznak, hogy a föld

Nem múlik el és ittmarad

Világuk – Én ma éjszaka

A börtön mélyén, fényesen

Megértettem, amit sosem

Ismertem eddig – egymaga

A lélek dönti el a vád

Igazságát és igazát

Lelkemtól nem veheti el

Se esküdtszék, se vádolók!

1. bíró: (előugrik) Ez hallatlan-
merész dolog,

Minket vádol a becstelen!

Helciás: Mivé torzult az életem?

E. elnöke: (csenget, rárivall Zsu-
zsára) Akar még mást is mondani??

Zsuzsa: Szeretné tán azt hallani,

Hogy valljam költött vétkemet?

A becsületem tiltja meg!

2. bíró: Beszél a vétek ördöge!

Esküdtek: Hamar végezni kell vele!

(a teremben zaj és lárma)

Helciás: Mit érzek, édes Istenem?

Zsuzsa: Osztozzanak a véremen!

Igyák ki s éljék bűnömet,

És bűnöm átkát!

1. bíró: – Nem lehet

Némán eltűrni, mit beszél!

2. bíró: Szavában átok és veszély

Lappang, végeznünk kell vele!

E. elnöke: A védelmet megkér-

dezem,

Kíván még szólni?

Védô: (tettetett buzgalommal) –

Uraim,

Kínosra fordult szerepem.

A felkorbácsolt hangulat

Nem alkalmas, hogy szavaim

Meghallgatást találjanak –

A felhozott vádak miatt

A védelmet nem vállalom – (fel-

hördülés éssértő megjegyzések
hangzanak)
A védelem mért védelem?
Hitvány ügyvéd – sintér legyen!:
Védő: (megköszörüli torkát és
zavarát leküzdí) Olyan főbenjáró
dolog
Fekszik előttünk szőnyegen,
Amit a tisztelt vádolók
S az esküdtszék törvényeink
Szerint ítélnék – Ez nekem,
Vallásos, tiszta férfinak,
Lélekebevágó szent ügyem.
Az asszony lázasan tagad,
Legkisebb áruló jelét
Nem ejti, hogy történhetett –
Vakká teszi az esetet
Az egyre hangzó tagadás
És az, hogy a férj, Helciás
Nem szól semmit! – Ha kérhetek
És mint védő, azt kérhetem,
Vizsgálják újból az ügyet,
Hogy majd megnyugtató legyen
Az ítélet – (zajongás indul a
közönség között)
1. bíró: Ezt nem lehet!
2. bíró: Ítéletet (megújuló erővel
követeli) – ítéletet
Kell hozni olyanok felett,
Akik apáink szellemét
Gyalázatos testük miatt
Beszennyeznek –
Zsuzsa: – Az nem elég,
Hogy meggyaláznak, életem
Kívánják, mert a testemet
Nem adtam nekik – Védtelen
Asszony vagyok, nem védhetem
Kettővel szemben egymagam! Miért
nem vallott Helciás?
Igaz, vannak még itt sokan,
Akiknek most a szó nehéz
S akiket ez a szenvedés (szívére
mutat)
Nem hat meg – Vesztük az legyen,

Hogy elpusztított életem
Árnyék legyen a sorsukon –
Árnyék leszek rajtuk, tudom –
Helciás: Miért többes-számban
beszél?
2. bíró: (nyugtatja Helciást)
Eszét rabolta a veszély
Az elvállalt halál előtt –
1. bíró: Miért is húzzuk az időt?
E. elnöke: (rázza a csengőt)
A tárgyalást bevégezem.
Az esküdtszék most elvonul
Mégmérni tisztességesen
A vádat, hogy méltatlanul
Ne menjen innen senkisé –
(az esküdtek felállnak, a tömeg
nyüzsög, mikor Dániel kilép a
tömegeből és hangosan megállásra
inti az esküdteket)
Dániel: Megálljanak, esküdt urak!
(egészen az emelvényig előrejön, a
kedélyek lecsillapszanak)
Bocsássanak meg az urak,
Hogy a legegyszerűbb utat
A végszónál keresztezem –
E. elnöke: Igen, csodálkozánk
ezen,
Hiszen a vád és vádolók
Mégbízhatók, az asszonyok
Nem tudnak bizonyítani
És nincsen semmi alibi –
Ki ön?
Dániel: Nem ismerik nevem?
1. bíró: (feláll székéről Helciással
együtt és meghajolnak D. felé)
A sah barátja –
Dániel: Az – igen – (az esküdtszék
tagjai félszeg taglejtésekkel felállnak
és meghajolnak, majd leülnek)
Bocsássanak meg az urak,
Személyem így igazolom,
Az igazság reá okom.
Nehéz vád ül az asszonyon,
Halálos is – törvény szerint,

A vád aljasságot tekint
Ténynek, a képzett vádolók
A közszemérem érdemén
Segítenek – ez szép dolog,
Ha mindez tett volt és igaz –
A vád engem meg nem riaszt
És azt kérem, ha kérhetem,
Mielőtt még eldöntené
Az esküdszék ítéletét,
Hogy a két fővádoló elé
Szerénységem kérdést tegyen –
E. elnöke:(az esküdszék többi
tagjaira néz – összemorognak, igent
intenek)
Azt még megkérdezném elébb,
Hogy elfogult vagy haragos? – (a
közönség derül)
Dániel: Én egyiket sem ismerem,
De indokom, az alapos –
1. bíró: Ennek az úrnak nincs joga
Orrát a vádba mártani!
Dániel: Önnek se volt joga soha
Megnézni azt, hogy valaki
Megcsalja éltés hitvesét
1. bíró: Hangján nagyon cso-
dálkozom!
Dániel: Megvan rá minden indokom.
E. elnöke: Mi az indok?
Dániel: A szín-igaz –
E. elnöke: Azt már tudjuk –
Dániel: Nem azonos
A szó a tettel s amögött
Megint lehet más tartalom –
E. elnöke: Azért mondtam, mert
szeretek
Tisztán látni – a szót adom –
Dániel: A két bíró közül csak egy
Maradjon itt, a másikat
Küldjék ki!
2. bíró: Engem? Mi miatt?
Dániel: Bármelyiket, az egyre megy
–
2. bíró: Ha így van, akkor én
megyek – (kivezetik)

Dániel: (odamegy a bíróhoz)
Csak azt az egyet mondja meg
A tisztelt esküdszék előtt,
Úgy, mint Istennek vallaná,
Honnan és melyik fa alól
Figyelt, ahogy duruzsolt
Az asszony párja csókjain? –
1. bíró: A szélső fügefafa alá
Álltunk a balsarok felől
És láttunk mindent –
Dániel: Elhiszem –
És nem zavarta semmisen?
1. bíró: Barátom kissé szuszogott
A ritka izgalom miatt –
Dániel: És merre ment el a fiú?
1. bíró: Átugratott a kőfalon –
Dániel: A másik bírót kéretem! (az
ajtónálló törvényszolga behívja a
másik bírót)
Öntől most újat kérdezek.
Mikor a kertbe érkezett,
Hol állt meg, mért, kivel s hogyan?
2. bíró: Hogyan kérdezte? Egy-
magam
A függőkerti jobbsarok
Banánfájánál – (felharsan a közönség
nevetése, az esküdszék tagjai
idegesen egymáshoz fordulnak,
Helciás rótvörösen felugrik, a
vádlottak padján álló asszony
hitetlenkedve feláll, az e. elnöke
megrázza a csengőt)
Zsuzsa: (örömeben felsóhajt)
Van Isten! Megment és szeret –
E. elnöke: Legyen csend, csak akkor
lehet,
Tárgyalni, ha a szenvedély
Kihalt –
Dániel: (a két vádló bíróhoz)
Tudásuk oly csekély,
Hogy két kérdéssel, mint a füst
A múltba tűnt – vádat emel
A bírók ellen elnök úr?
Még egyet kérdezek talán:

Hol tűnt el a jelzett fiú?
2. bíró: A folyosóra beszaladt
S elment az árkádok alatt
(derültség!)
E. elnöke: (habozva körülnéz,
mintha segítséget kérne)
Bevallják, hogy arcátlanul
Hazudtak?
1. és 2. bíró: (lecsüggesztett fejjel
hallgatnak, az egyik kopasz fejét
vakarja)
E. elnöke: Jó – ki mondja el
Az igazat? A vád hamis?
1. bíró: Hamis –
2. bíró: Hamis –
Helciás: Ezek szerint,
Ezek szerint én asszonyom
Nem vétkezett, de – én – igen,
Ó, mért is voltam vak, bolond?
(elindul Zsuzsa felé)
Szívem, szemem csak rádtekint,
Te tiszta asszony – kegyelem,
Kegyelmet és kint adj nekem! (a
közönség gúnyosan kacag és
megjegyzéseket tesz)
Zsuzsa: (keszkenőjébe temeti arcát
és leül szótlannal)
E. elnöke: Az asszony ellen becs-
telen
Emelt vádat e két alak –
Dániel: Ezek talán kemény szavak –
E. elnöke: (a lesütött fejjel álló
bírákhoz) Miért tették?
1. bíró: A szenvedély –
2. bíró: A testünk vénül, elmarad
A vágy meget. Kínzó remény.
Mert élnünk kell, vágyunk kevély,
Megyünk utána –
E. elnöke: Igazat
Vállj!
2. bíró: Mást most már nem is
vallhatok.
Ezer öreg közül ezer
Ezt tette volna. A siker

Kettő híjján el nem marad,
És ez a kettő mi vagyunk –
1. bíró: Ez a sorsunk, gyalázatunk –
(zsebongás, derültség)
Ügyész: A vádat el kell ejtenem
Az asszony ellen –
E. elnöke: (Zsuzsához) Ön szabad,
Mert vétke nincs –
Zsuzsa: A rágalom
Nem halt meg! (bátortalan kér-
dezéssel a hangjában)
Azzal most mi lesz?
Ügyész: Ezennel vádat emelek
A vádlók ellen – végzetes
Lett volna, ha a rágalom
Erőt vett volna a jogon –
E. elnöke: Ezennel letartóztatom
A vádlókat s intézkedem,
Hogy kapjanak ítéletet –
1. bíró: (felocsúdik első zavarából)
Tisztelt esküdtszék!
Valóban terhel a fele
A vádnak, de ártatlanul –
(a 2. bíróra mutat) Ő volt a
kezdeményező.
A kertben is ő állt elő
Az ötlettel, hogy mit tegyünk –
Engem csak vitt a csábítás
S az olyan, aki nem vigyáz,
Gyakran még jobban ráfizet,
Mint a bűnös –
2. bíró: Én ahelyett,
Hogy másra tolnám vétkemet,
Igaz szívvel előadom,
Hogy a megvitatott napon
Nem volt helyén öreg eszem,
De azt végképp nem engedem,
Hogy én lennék csak a hibás –
Mindketten vártuk Helciást,
(az 1. bíróra mutat)
S ha ő nem jön és nem lesi,
Mint fürdik a nô meztelen,
Nem állunk ezen a helyen –
Ilyen barát csak ezt teszi,

Mikor kötél van a nyakán,
Aljassággal segít magán –
E. elnöke: Bezárom ezt az új vitát!
Majd eldöntik más emberek.
(int az öröknek) Vigyék el őket!
Menjenek!
1. bíró: Gyalázatunkra elmegyünk –
2. bíró: (az örök között elmenve)
Mit kell még itt bevallanunk?
E. elnöke: Az esküdtszék most
elvonul,
Az asszony meg ártatlanul
Övéihez menjen haza.
Judit: (mikor a bíróság elvonul,
odaszalad Zsuzsához és nagy
öleléssel fejezi ki örömét)
Igazunk győzött, asszonyom!
Zsuzsa: (mint aki álomból ébred)
Inkább sejtem, mintsem tudom –
Judit: Csodáltam bátorságodat!
Zsuzsa: Bennem nagy még a
forogatag –
Judit: Szabad vagy, tiszta és szabad
–
Zsuzsa: Nagy ára van ennek, Judit!
Judit: Az utolsó pillanatig
Hittem, hogy így lesz – Nahát,
Azonnal menj hozzám haza,
Szedj össze mindent, amimet
Magammal vihetem!
Judit: Minek?
Zsuzsa: Egy percig sem élek tovább
Az ilyen házban! Elmegyek
Világgá – Szabad akarok
Maradni –
Judit: A kínok nyomát
Nem jó meggondolatlanul
Kiûzni szívünkéből –
Zsuzsa: (hangja megkeményedik) –
Mozogj!
És teljesítsd parancsodat!
Judit: (megcsóválja a fejét)
Ilyent nem láttam még – nohát!
Ki érti meg az asszonyok (elindul)
Igazságát?

Zsuzsa: (utánaszól) Nagyon siess!
Judit: (visszajön és gyermeki
hűséggel szól)
Veled megyek, ha még szeretsz!
Zsuzsa: (egészen tompa hangon)
Szeretlek – és együtt megyünk –
Judit: (megigazítja a haját) S igaz
szerelem jön velünk – (elsiet)
(A beszélgetés ideje alatt a tömeg
már kivonult a teremből, csak a négy
banya törekszik előre Zsuzsa
közelébe, de Zsuzsa elhárítja őket.)
Zsuzsa: (odamegy Dánielhez)
Boldogságom határtalan, (sír)
Az Istené első szavam –
Inkább tiéd – több vagy nekem
Most bárkinél – testvéremem,
Anyámon és a férjemen
Sajnálkozom csak könnyesen –
Ne szólj most – jól esik nekem
Beszélni, hinni, látni egy
Embert és benne hitemet –
Dániel: Mindig parancsodat teszem
–
Zsuzsa: Ki parancsolt most, ked-
vesem?
Dániel: Belül, a lelkiismeret –
Zsuzsa: Még élnek ilyen férfiak?
Dániel: Megszólal, indul és szeret –
Zsuzsa: Egy elveszett asszony miatt?
–
Dániel: Ki mondta azt, hogy
elveszett?
Zsuzsa: Majdnem rámkenték
vétkemet!?
Dániel: Van sors, a sorsban irgalom
–
Zsuzsa: Neved imámba foglalom,
Ha reggel feljebb száll a Nap,
Utána küldöm magamat,
Fényében égve hirdetem
Boldogságom a neveden –
Dániel: Ha néha néma éjszaka
Borul forró ágyad fölé,

Egy sóhajod legyen övé –
Zsuzsa: Kién?
Dániel: Az Úr –
Zsuzsa: Csak sóhajom?
Ha kell, az életem adom –
Dániel: Ne add – másé az életed,
Adott szavaddal ő tehet
Akármit –
Zsuzsa: Ó, ha a szívem
Most nem tud másra hajlani,
Csak rád –
Dániel: Asszony, már vétkezünk,
Zsuzsa: Nem mondja ezt, csak az
eszünk –
Túláradó, boldog szívünk
Örömünk fényes oldalát
Világosítja meg –
Dániel: Lehet –
A bánat és öröm barát,
Vagy egy érem – két oldala.
Zsuzsa: A hála és a szeretet
Ma egybeér szívem felett –
Fogadd el ezt, ha még lehet – (kezét
nyújtja D. felé)
Dániel: (hosszan szemébe néz
Zsuzsának) Örökre – nem búcsúzom
el – Örökre nem felejttem el,
(akadozva és elpirulva) S ha egyszer
hívom, hát felel?
A lelkem érzéseivel – (meghajol és
elmegy)
Zsuzsa: (lehajtott fejjel marad
egyedül)
Az asszony sorsa: Hívni kell –
Apa: (miközben családja tagjai
meglepik Helciást és Zsuzsa
egymaga marad, odamegy hozzá)
Az ég megmentett tégedet,
Nagyon-nagyon boldog vagyok –
(megcsókolja a homlokát)
Zsuzsa: Az igazság ritkán szeret
Szegényekért a gazdagok
Ellen csatázni – ez csoda –
Apa: Az Isten volt ez egymaga –

Zsuzsa: Mindig akadhat valaki,
Aki képes kibontani
Az aljas hóhér kötelét –
Apa: Békélj meg, lányom! Menj haza.
Évezredek szokás szerint
Élj úgy, ahogy elrendeli
Az ég –
Zsuzsa: A rabság és a türelem
Elég volt – elfelejteni,
Ez bennem most parancs – nekem
Más kell, nem pompa, nem arany,
Hanem szabadság, szerelem,
Ahol az ember maga van
S azon kívül még valami,
Amit nem kell bevallani –
Apa: Inkább gyere hozzánk haza!
Most nap van, jön az éjszaka –
Nem lesz jó neked egyedül –
Zsuzsa: Engem már minden elkerül
–
Lepattan rólam rágalom,
Kísértés, csak a szeretet
Lágyítja meg a szívemet –
Apa: Mi várunk mindig!
Zsuzsa: Jól tudom.
Köszönöm azt neked, apám,
Hogy nem kímélted életem,
Mikor akartál menteni –
Atya: Az ég törvényként rendeli,
Hogy megvédjek egy gyermeket,
Ha bajban van –
Zsuzsa: Ezt köszönöm –
Számomra végtelen öröm,
Hogy az apám nagyon szeret –
De most hagyj! Végezek veled!
(Helciás felé bökö fejével)
Apa: Nincs itt annak az ideje,
Várd meg talán a holnapot!
Zsuzsa: Ma kell, tovább nem
várhatok!
Apa: (visszavonul övéihez)
Zsuzsa: (egyedül marad, ma-
gábamélyed)
(Négy banya egészen közelébe

húzódik Zsuzsának, a földet nézve,
egymásba bújva háborog.)

1. banya: Ki látott ilyen felsülést?

2. banya: Komédia ez az egész!

3. banya: Nohát, eztán nem vár-
hatom,

Hogy az erkölcs javuljon –

2. banya: (nagy előkészülettel kezdi)
– Én

Eddig korholtam azöcsém,

Hogy asszonyát nem tiszteli.

Hűtlenkedik, mert híve van,

De most már értem a számárt!

Az aljasság úgy kell neki,

Mint másnak a falat kenyér,

És hogyha törvény engedi,

Az asszony és bor kell neki!

De ez csak itt és így lehet,

Mert mindenfajta némbere

Istennek néha ingyen is

Minden férfit pokolra visz –

Zsuzsa: (keserűen mosolyog rajtuk,
mikor felnéznek rá)

3. banya: No, nézd – a céda már
örül!

1. banya: Én sem hiszem, hogy a
cudar

Igaz úton úszhatta meg

A büntetést – (fenyegetően rázza az
öklét és elmegy)

2. banya: (elmegy Zsuzsa előtt és
kihívóan a szemébe néz)

– Arcod helyett

Inkább a bűnös lelkeken

Éghetne a pokol tüze! (elmegy,

bicegő lépéseivel)

3. banya: (megint a föld felé fordítja
arcát, majd ránéz a 4. banyára)

Ki tudja, mindaz igaz-e,

Amit ez a ficsúr szavalt?

4. banya: (közelmegy Zsuzsához),
míg a 3. banya magábfordulva

töpreng)

Szépnek nagyon szép – az ura

Nyilván a világ számára,

Ha bűnösségét nem hiszi –

A bűn csak ilyen szép lehet.

A mi fonnyadt arcunk megett

Nem érezné otthon magát,

De a szépség bűnözhetik,

Ha kell, az örök életig,

Mert néki megbocsátanak

Hitvány-hízalgő férfiak –

Mit ér irigy lelkem maga,

Ha testem rút és ostoba? (keserű

fenyegetéssel Zsuzsa és önmaga felé
eltipeg)

3. banya: (utánanéz az eltapogónak,
de visszafordul még menési
szándékából)

Az én tudásom csepp-kevés,

De hogy egy ilyen lány szegény

Szülőktől csak drágán mehet

Gazdag lakásba, azt tudom – (felnéz
rá)

Fizetnek érte könnyei,

Miket nem látunk ömleni – (nyerítő

hangon és kárörvendően csuklik

szava, körülnéz, látja, hogy társai

már mind elmentek. Félig magának,
félig Zsuzsának)

Itthagytak egyedül!? Nahát!

Én is megyek. Hagyom magát!

(elmegy)

Zsuzsa: (lassan kiszivárgó könnyeit
letörli és ráborul az esküdtszék
pulpitusára.

A teljesen kimerült Helciást Zsuzsa
családja veszi körül:

Anya: (nógatja egy kis lökdöséssel
H.t)

No, mondja, kellett ez nekünk?

Szép háza, szép barátai

Gyalázattá tették nevünk –

Ki fogja ezt gyógyítani?

Apa: (kissé távolról)

Most hagyjuk ezt el, Zsófia,

Elég a napnak a baja,

Nem kell tetézni!
Helciás: (felnyögve közbeszól): Jól tudom, –
Anya: (közbevág) Nem tud semmit! – A lányomat Hitvány barátai miatt Majdnem megölte!
Helciás: Elhiszem –
Anya: Vétkét nem menti semmisen –
Lányom szent és sértetlenül Őrizte hűségét s szavát –
Helciás: Tudom, ne mondja ezt tovább!
József: Az a jó, hogy megdőlt a vád!
Anya: De a gyanú! A vélemény, Az megmaradt – nincs is remény Lemosni –
Helciás: (görnyedten feláll, de kihúzza magát) Tisztos házamat Megvédek mindig bárkitől!
Anya: Tisztos házat! – De engemet, Minket ki véd meg? – Asszonyok, Szomszédok nyúzzák nyelvüket Rajtunk s ha nem leszek süket, Majd hallom, mint zajlik-pöröl Velünk az utca szemtelen Pofával!!
Helciás: Izzasztó dolog!
Apa: (ismét a perlekedőkhöz fordul) Akárki bárhogya is vigyáz, Ha ilyen sorsa van – jöhet Akárki, megvan a hiba – Most is megértem Helciást, Sokat kell néki bírnia – Hogy a lányunk nem vétkezett, Szerencsés és hálás eset, Eddig mi sem hittünk neki, S ha Helciás is kétkedett –
Anya: (ráförmed) Te csak pihentesd eszedet, Ez az én anyai jogom, Hogy a rendjére szoktatom A hitvány vôt –

Apa: De ne feledd, Hogy formás véleményedet Hányadszor varrod újra át –
Eszter: (anyjához) Anya, te érted most apát?
Anya: Otthon kifözöm az agyát! (mérgeiben majd megpukkad és tombol)
Hová tettem az eszedet, Mikor öngyilkosság helyett Kezébe tettem a kezem? –
Apa: (bánatosan leül) Igen – én is emlékezem – (megvakarja a fejét)
József: Ne szidjuk egymást éveket! Van egy ajánlatom – segít – Adsz pénzt s innen elköltözünk – Azonnal rendbejön ügyünk –
Eszter: (dörgölődzik H.-hoz) Mondd, sógor, mit veszel nekem, Ha minden rendbejön?
Helciás: (mint a vízbefulló a hullámok között) Neked? Ékszert és édességeket, Virágot és ruhát –
Anya: (hirtelen előront kívánságával) S nekem?
József: Én nem kérek, én majd kapok, Amit nem kér étvágyatok! (lenézően anyjára és hűgára néz)
Helciás: (segélykérően az apára tekint) Most hagyjatok! Majd reggelig Kifözöm, mit s hogyan tegyek –
Apa: (messziről meghajol) Helyeslem véleményedet –
Anya: Te csak hallgass! –
Apa: Jó, hallgatok –
Helciás: Szörnyű órák!
József: (H. elé tolakszik, a tekintetét keresi szemével és követi minden mozdulatát) Boldog napok! Ha kell, a hírnököd leszek, Vagy képvisellek – Értem én

Az üzlet ritka nyitjait
S a pénz címét, hogy hol lakik –
(nagy pózzal ajánlja magát)
Helciás: Jó – jól van, jól, csak
menjetek!
Anya: (fenyegetően) Tartsd rajtunk
most a szemedet,
S ha nem vagy az a Helciás,
Aki törvény szerint vigyáz
Családjára, panaszt teszünk
És Istenig elér kezünk!
Apa: (felesége átokszerű meg-
nyilatkozására felháborodik)
Hagyd abba! Szemtelen legyek
Szokták csípdesni így a húst,
Mint itt ti őt!! –
Eszter: (félíg sóhajtásszerű hangon)
Nagyon gyanús,
Hogy apa védelmére kel
Vejének –
Apa: Nem védem, sosem
Védtem, én voltam ellene,
Hogy lányom asszonnyá tegye,
De látom, hogy keservesen
Kínlódtok – bűnös zsarolás,
Amit tesztek, mert Helciást
Megcsalták a barátai –
Anya: (összeacsapja) Bolond –
szerencsétlen bolond!
Miért is élsz rongyban-vakon?
Helciás: (az apához megy, vállára
teszi a kezét)
Hagyd el! Nekik van igazuk,
Körülöttem minden hazug –
Adok pénzt, adok aranyat,
Családodat kárpótolom –
Ha a nyugalmam megmarad,
Még tán örülhetek azon,
Hogy így jártam Zsuzsa miatt –
Drága tanítás megmarad
A sírig – menjetek haza,
Majd holnap küldök értetek!
Anya: Nem szó kell kárpótlás
helyett!!

Eszter: Tudod, mit ígértél nekem?
Helciás: Lehet azt elfelejtenem?
József: Mit ér neked nagy ötletem?
Helciás: Annyit, hogy kivitelezem –
Anya: (gyerekeit felülmúlva to-
lakodásában) Tudod, hogy van még
fegyverem?
Apa: (tuszkolja övét kifelé) Men-
jünk-menjünk!
Helciás: (szomorú arccal néz
utánuk) Tudom-tudom – (Zsuzsa
családja elmegy, az apa még
megértően visszanez H.-ra, aki
búcsút int)
Zsuzsa: (ahogyan elment Dániel,
magábahajolva áll és figyel az
eseményeket)
Helciás: (megindul Zsuzsa felé és
megáll előtte)
Magára várok, asszonyom –
Zsuzsa: Miért is kellett várnia?
Helciás: Ezt kérdezi tőlem, maga?
Zsuzsa: Joggal – ha jól emlékezem,
Tegnap még váltólázt kapott,
Ha otthon hallotta nevem –
(gúnyosan) S ma vár rám
Helciás: Kínoz – még nagyobb
Csapást készít nekem –
Zsuzsa: Mivel?
Helciás: Felejtsük el – felejtsük el!!
Zsuzsa: Tegnap ki voltam? –
Aljasabb
Mindenkinél – rongy és vacak,
Szegénységből kapaszkodott
Jött-ment, aki a házalót
Ágyába rakja, mert a férj
Egy elveszett garast nem ér –
(sír) Ezt mondták – ezt – barátai!!
Helciás: (cirógatóan és félénken
közeledik, de Zs. visszautasítja)
Nem kell így elcsúfítani
Emlékezéssel a napot,
A tegnap elment, rég halott –

Zsuzsa: És azt, hogy nem vagyok halott,
Másnak köszöntem –
Helciás: Meghatott –
Nem is keresgélem, ki ő –
Mindenre válasz az idő –
Új napra várunk új szívünk
Reményével –
Zsuzsa: De nem hiszünk –
Helciás: (esküre emeli a kezét)
Feltétlenül hiszek neked!
Zsuzsa: S ha ismét jönnek emberek
S rágalmakkal fűrosztenek?
Helciás: A fürdőt hagy! Ne emlegesd!
Zsuzsa: Hiába mondom, hogy szeress,
Gyanakszol majd!
Helciás: Adott szavam
Soha-soha meg nem szegem,
S ahogy megdobbban szívemen
Vérem zenéje – eskümet
Dobogja – hűtlen nem lehet –
Zsuzsa: Hogyan felejtik szégyenem?
Helciás: Hosszú útra jössz el velem –
Zsuzsa: Hogyan felejttem szégyenem?
Helciás: Helyetted mindig szégyellem
A rágalmat –
Zsuzsa: Kevés nekem –
Folyó szélén két part vagyunk,
Távolról összetartozunk,
De összetört a híd, ami
Eddig meg tudta tartani
Közösségünket –
Helciás: Szerelem
Kell itt –
Zsuzsa: Lehet itt szerelem?
Helciás: (letörten) Mi inkább házások vagyunk –
Ez a szerencsénk és bajunk –
Zsuzsa: Úgy érzem, hogy a föld felett

Feloldották szent eskümet –
Megkínzott szívem új s szabad –
Helciás: Miért gyalázod magadat?
Férjed van, házad, istened!
Zsuzsa: Nem, nem gyalázom – azt teszem,
Amit jónak látok – Veled
Nem élek többé – sohasem –
Helciás: Azt mondd, azt, hogy... nem lehet –
Vannak kemény törvényeink!!
Zsuzsa: Kemény törvényeink szerint
Az asszony gyengébb, védtelen –
Ha a saját ura teszi
Áruvá a becsületét,
Illő, hogy a nevét vegyék
Urától és a nő szabad –
Akarsz ilyesmit?
Helciás: Sohasem!
De azt igen, hogy megmaradj
Én-asszonyomnak –
Zsuzsa: A szegény
Zsuzsa a kéjenc gazdagok
Leckéjét megtanulta már –
Szerény, de nem olyan számár,
Hogy meg ne értse –
Helciás: Megadok
Mindent, amit csak megkívánsz!
Zsuzsa: Ne alkudj értem, Helciás!
Azt mondják, fiatal vagyok,
Szép is, habár szegény – megyek,
Amerre tengeri hajók
Utasokat repítenek –
Helciás: Gyerünk – én is megyek veled!
Zsuzsa: De nem kívánlak tégedet,
Sem gyűlöletes nevedet –
Helciás: Adom aranyam-pénzemet!
Zsuzsa: Te csak maradj – magam megyek.
Keresek egy olyan fiút,
Aki szegény és hinni tud,
Aki, ha jön az éjszaka,

Nem hagy magamra, nem, soha,
Akinek a barátai
Nem fognak elpusztítani
Szemérmetlen vágyak miatt –
Megyek a boldogságomat
Keresni –
Helciás: És velem mi lesz?
Zsuzsa: Öreg tuskó kérdése ez –
Helciás: (a sértésre felhorkan) Úgy
látszik, elment az eszed,
A sah barátom –
Zsuzsa: Kinevet
A sah is, ha meséidet
Elmondod néki, Helciás,
Ó, Helciás, (gúnyosan morzsolja
betűnkint a becézést)
Öreg legény,
Két szõrszál reszket a fején –
(kikacagja)
Helciás: Törvényre adlak, van
jogom!
Zsuzsa: A város végén ismerek
Kalózkodat – jobb emberek –
Ha kell, tíz méterrõl a kést
Szívedbe dobják –
Helciás: Esztelen!
Zsuzsa: Lehet – szerelem az egész –
(behúnyja a szemét, ittasan)
Helciás: Miért mentett meg tanú?
Zsuzsa: A tengerparton sósszagú
Halászlegények énekén
Szeretni vágyok egy legényt –
Szerelmemhez nem kell tanú –
Mít bánom én, bármit csinálsz,
Ó, sah barátja, Helciás! (nevetve
elszalad)
Helciás: Elvitte testét és nevet,
Hogy összetörje szívemet –
Nincs vétke, nincsen, semmiben,
Hibázott elszáradt hitem –
Barátaim-irigyeim,
Nincs osztozás, enyém a kín –
(felhõrdül õnvádolóan)
A gyáva és jellemtelen

Nem pusztul el – élõ marad,
Rothad-bûzlik idõtelen –
Uram-Isten, mi lesz velem,
Meddig lesz még gerincemen
Szégyenben égõ húsdarab??
Vagy nem vagyok gerinctelen?
(rámeredve a kérdésre mozdulatlanul
áll)
Helciás: (tehetetlenül kitarja két
kezét)
Meg kell halnom! De mért s hogyan?
Mikor mindennek vége van,
A pusztulást mért kezdjem el?
Élet, halál nem érdekel! (meg-
tántorodik)
Jónás és János: (eddig a sarokból
nézték uruk vergõdését, most
odaszaladnak)
Jónás: Uram, legyen erõs, uram,
(kendõvel legyezi urát)
Mi megvagyunk mindannyian.
Mi szolgák voltunk, maradunk –
Helciás: (szolgáira néz) Nehéz ez a
mai napunk.
Mít szól hozzá a sah?
Jónás: (vígasztaló hangon)
– A sah
A két bírót megbünteti.
Abban megbízhatik, uram,
Hogy az udvarnál megmarad –
Helciás: Jónás, nem voltál ostoba
Ember –
Jónás: (hízeltõ szerénységgel)
Nem voltam az soha.
Szilárd hûségem jobb barát
Ezer barátnál –
Helciás: Gondolod?
Jónás: A mai nap legyen halott! –
Igyunk rá, legjobbjik borát,
Aztán a vén idõ szalad,
Évszázadot egy perc alatt – (lelkesen
udvarol minden mozdulatával
közömbösnek látszó urának)

János: (ugyancsak szárnyakat kap)
Uram, ha én is szólhatok:
Jegyezd fel a mai napot
S tégy jót velem, ha még lehet:
Emeld fel fizetésemet!
Helciás: Inkább neked, mint
bárkinek,

Hiszen a testem cipeled –
A lelke még se viheted –
János: Akard, hogy súlyos terhedet
Vállamra rakják s cipelem –
Helciás: Segíts te csak a testemen,
S ami bent fáj, én szenvedem –
(elindulnak a kijárat felé)